

Vyhlídku u kostela sv. Václava

V dávnověku vládla **tišnovské kotlině i zalesněná a kopcovitá krajina plná zvěře**, ta se proháněla po Květnici, Klucanině, Výrovce, Čihadle, Kozí Bradě, Čepičce, Dranči, anebo Dřínové. Chodila pít do čtyř vodních toků - Švarcavy neboli **Svatky, Loučky, Besénku a Lubě**. Takové místo skýtalo výhodné místo pro pravěké lovce. V mladší **době kamenné** v 6.tis. př.n.l. následovalo osídlení krajiny **nejstaršími zemědělci**. Z doby mladšího paleolitu to dokládají

archeologické nálezy štípaných nástrojů z rohovce a křemene ze severní části Hradčan (Horka), z jižního úpatí Klucaniny nálezy listových hrotů. Z doby pozdního paleolitu byly v 60. letech 20. století objeveny nálezy na jižním **úpatí Dřínové mezi Svatkou a Besénkem**. Lokalita byla prozkoumána a jedna z kultur pozdního paleolitu se podle lokality jmenuje - **tišnovien**. Naleziště bylo zničeno výstavbou lomu. Pozůstatky z doby **bronzové** byly nalezeny v oblasti Mlýnska, na Poloudílech a při stavbě železnice a ulice Dlouhé. Doba železná zanechala své stopy Keltů na náměstí Komenského a Porta coeli, Germánů na náměstí, u Hradčan a Drásova. Název kopce **Klucanina** vypovídá o tom, že i dříve nebyl **vrch** zarostlý, ale **vyklučný**. Sloveso klučit znamená **mýtit** (staré slovo klíč označovalo pařez). Příbuzné podstatné jméno klučenina označovalo tedy vyklučnou mýtinu (tedy mýtinu zbavenou pařezů). Na osídlení v době Velkomoravské říše ukazují nálezy pod domem č. 145 (Tesco). Tehdy byla **založena slovanská osada** na úpatí Květnice těsně nad Svrateckým ramenem v místech Komenského náměstí – dolního – obilného rynku a Mlýnskou ulicí. Původní staroslovanskou ves lze považovat za předchůdce našeho města. Poslední archeologický nález byl objeven v roce 2018 při stavbě domu u nádraží, jedná se o zbytky dřevěného mostku z roku 1191–1192. **Ve 2. polovině 12. stol.** byla vybudována pravděpodobně místě zvaném Hrádek tvrz se svatyní – kostelem. Osada, která se stala vsí, ležela na důležité cestě z Brna na Vysočinu a dál přes Libici ku Praze. Říkalo se jí cesta Libická. Tehdy se stalo, že **královna Konstancie Uherská** často cestovala po libické cestě ke svým synům z Prahy od českého **krále Václava I.** a do Brna k moravskému **markraběti Přemyslu**. Aby si matka mohla při cestě odpočinout, dal **v roce 1232** Přemysl matce **Thussnowicze** a mnoho pozemků. V **roce 1233** tedy nechala královna Konstancie Uherská (vdova po králi Přemyslu Otakarovi I.), **postavit** Královský klášter pro řeholi cisterciáček a nazvala jej **Porta coeli** – brána nebes. Původ jména města není jednoznačně vyložen, pochází zřejmě od staroslovanského **osobního jména Tušen (Tušeň), sídlo rodu Tušenoviců – Tušeňovců Tišenoviců - „ves Tušenova nebo lidí Tušenových“ -Tišnovice – Tušoňovice – Tušňovice – Tišnov 1/3 13.st. Tušenov, Tušnov, Tušnův, Tušeňův majetkem Tišňov, kdysi se nazýval Thussnowich, Thussnowicze, psáno také jako Tissniow, Tišnov (1400), Tischnowitz (15.st.).** V jeho **znaku** hrdě stojí **dvouocasý lev na modrém poli**.

1. Ve kterém období byla založena slovanská osada?

Tajemství 2. 49.3487406N, 16.4243794E

Kostel, hřbitov, chudobinec, škola

První zmínka o původním dřevěném kostele je v listině olomouckého biskupa Roberta z roku **1239**, „**ecclesia sancti Wencezlai in Thusnowiz**“, že ke kostelu patří jednotlivé lány, luka, lesy i celé vsi. O kostele sv. Václava jako nejstarším v Tišnově se v písemných pramenech poprvé dozvídáme v souvislosti s udělením patronátního práva nad ním, a to klášteřu cisterciáček Porta coeli (13 století). Kostel sv. Václava byl pravděpodobně dřevěný a možná **vznikl snad již před rokem 1232 jako svatyně**, (v souvislosti se starou osadou se

jménem pocházející ze staroslovanského osobního jména Tušen (Tušeň), sídlo rodu Tušenoviců (Tušeňoviců). Kostel je zasvěcen sv. Václavu, protože jej pravděpodobně **nechal vybudovat sám král Václav I.**, syn královny Konstancie Uherské.

Dřevěný kostel byl **přestavěn ve 2./2. 15. stol.** na jednolodní pozdně gotickou stavbu, její součástí se stala při stavebních úpravách hláska čtvercového půdorysu (kostelní věž). O dokončení díla vypovídá nad západním průčelím nápis: „**Hoc opus finitum est post assumptionis Marie an(n)o d(omi)ni 1543**“ (toto dílo skončeno jest po (svátku) Nanebevzetí (Panny) Marie léta Páně 1543), který dokládá pozdněgotickou obnovu kostela. Věž zakončila polygonální zděná helmice s ochozem a hodinami. Stavba o výšce 42 m. Celková **výška kostelní věže** i s křížkem činí 51 m. Kostel byl několikrát svědkem velkých požárů, při kterých vyhořel společně s farou a farní školou. Kolem se nacházel hřbitov, který měl dvě úrovně, a kostel i hřbitov byl obehnan **obrannou zdí dlouhou cca 200 m**, která byla zbourána roku **1893**. Původní oltář byl dřevěný, od roku 1801 byl používán jako hlavní oltář náhrobek královny Konstancie z Porta coeli. V roce **1848** nechal Jan Dvořáček namalovat **nový oltářní obraz** vídeňským malířem Ignazem Döllingerem. Přestavba chrámové lodě, přistavění mariánské kaple a další úpravy proběhly v letech 1846 – 1853. Varhany, které daroval kostelu měšťan František Bílý, postavil mistr Josef Svítal, pochází z roku 1885. Roku 1917 byly z věže odebrány dva zvony pro válečné účely.

Socha „Pieta“ stávala dříve na Dolním rynku – Komenského náměstí. Na jejím místě byl kdysi postaven městský špitál či chudobinec zvaný „Špitálek“ (druhý vrchnostenský „Špitálek“ stával u kostela sv. Mikuláše u mostu na Předklášteří blízko řeky Svratky).

Ke kostelu patřila farní škola. Postupem času byla založena Obecní farní škola na Školní – Bezručově ulici a v roce 1884 k ní přibyla Chlapecká měšťanská škola.

2. Napiš rok dokončení pozdně gotické přestavby kostela.

Ulice Na Hrádku, hřbitov

V době založení kláštera Porta coeli měla ves ležící na místě dnešního Tišnova asi podobu, jako každá jiná osada v dané době. Někdy se uvádí, že zde bývalo **hrazené místo**, pravděpodobně někde v blízkosti kostela, o kterém prý svědčí **jméno Hrádek**. Název ulice Na Hrádku je možná tedy **spojen se sídlem - Hrádkem jednoho z původních pánů a majitelů trhové vsi Tušovice**. Ovšem podklady potrzující tuto domněnku, prozatím chybí a bylo by třeba domněnku doložit archeologickými nálezy.

Původní hřbitov, který se nacházel **kolem kostela sv. Václava** byl roku **1830 -1831 hřbitov přeložen na nové místo**. Nový hřbitov vznikl **na Hrádku**, nedaleko původního místa u kostela. Na novém hřbitově se **pohřbívá** od roku **1836**. Později se hřbitov na jižní části roku **1871 rozšířil**. U spodní brány vlevo je na hrob, do kterého byly **uloženy ostatky** pohřbené na původním hřbitově **do roku 1842**. Původní **hřbitov u kostela byl roku 1892 proměněný v park**. Roku **1893** byla **zeď kolem starého hřbitova zbořena**. Ohrazení hřbitova a kostela podléhalo různým změnám a demolicím. Do dnešních dob se uchovala západní část hřbitovní zdi, která tvoří opěrnou zeď a je z ní vyhlídka do Farské zahrady s parkem a část obranné zdi před kostelem.

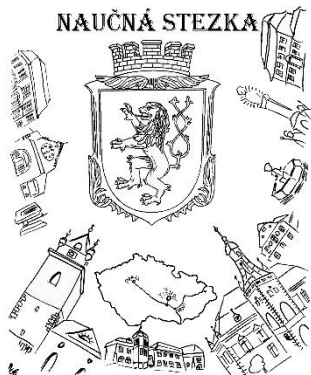
Na zdejších hřbitově odpočívají např. Josef Jambor, František Müller, Hynek Bím, Alois Král a další známé **osobnosti zejména regionálního významu**. Od roku 1991 se pohřbívá též na novém hřbitově vybudovaném na sklonku osmdesátých let v Šatanech.

V blízkosti hřbitova se nachází rovněž **památná lipová alej vyhlášená roku 2004** Městským úřadem, který nechal tuto skutečnost zapsat do ústředního seznamu ochrany přírody. Stromořadí, vysázené koncem 19. století, původně zahrnovalo 24 lip, po bouřkách v květnu 2009 a červenci 2013 ale dvě lípy padly, takže v současnosti je tu 22 stromů s obvodem kmenů v rozmezí 1,13 až 2,53 m. Druhově jsou zde zastoupeny jak **lípa malolistá (srdčitá) a velkolistá**.

3. Kde se nacházel původní hřbitov?

Tajemství 4. 49.3490450N, 16.4259031E

Zimní hospodářská škola, gymnázium

V roce **1894** vznikla v Tišnově **Zimní hospodářská škola**, která byla velmi důležitá při vzdělání rolnického dorostu. Škola od roku 1896 sídlila na rohu **Riegrovy ulice a ulice Na Hrádku**. V letech 1939-1940 byla modernizována a rozšířena podle projektu Ing. arch. Stanislava Kučery z Brna. Po **zrušení zemědělské školy v roce 1977** využívá budovu Zimní hospodářské školy gymnázium.

Gymnázium

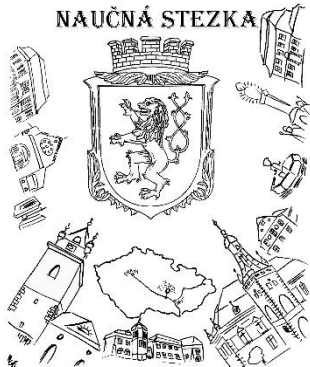
Městské reformní reálné gymnázium v Tišnově bylo **založeno roku 1920** a sídlilo v Měšťanské dívčí škole na Riegrově ulici. **Nová budova** gymnázia byla **vystavěna v letech 1924-1925** na zakoupeném pozemku. V letech **1936 -1937** bylo **gymnázium přístavbou rozšířeno do míst po zbořeném chudobinci**. V lednu roku **1942 došlo k zastavení výuky dějepisu a dějin české literatury**. Rozšířil se počet hodin němčiny. Vybavení školy bylo za války zničeno německými vojáky. Po osvobození gymnázium sloužilo **do 1. června 1945** potřebám **Rudé armády**. Po 2. světové válce mělo **své učebny i ve vile Franke**. Školským zákonem z roku 1948 zaniklo osmileté gymnázium. Nižší ročníky přešly na ZŠ a zůstalo pouze čtyřleté studium. V roce **1953 bylo zrušeno úplně a spojeno s dívčí měšťanskou školou na Riegrově ulici do jedenáctileté SŠ**. V roce 1960 byla jednotná škola zrušena a vznikla tříletá střední všeobecně vzdělávací škola. K datu 1. září 1963 došlo k dovršení reorganizace jedenáctileté střední školy, která byla organizačně i finančně rozdělena na základní devítiletou školu (ZDŠ) a střední všeobecně vzdělávací školu (SVVŠ). Po roce **1968 se opět zavádělo čtyřleté gymnázium**. Po zrušení střední zemědělsko-technické školy (bývalá národohospodářská škola) se gymnázium se nastěhovalo do jejího horního patra. Přízemí využívala mateřská škola a ZŠ Gottwaldova pro pracovní výchovu.

Po sametové revoluci v roce **1989 nastává návrat k „prvorepublikovým tradicím“**. Od roku 1990 čtyřleté a sedmileté, které se v roce 1995 změnilo na osmileté studium. Budovu bývalé národohospodářské školy získalo gymnázium celou.

A v současné době využívá od roku 1993 pro nižší ročníky i horní patro bývalé Měšťanské dívčí školy (ZDŠ Gottwaldova, ZŠ Riegrova) na Riegrově ulici.

4. Ve kterých letech byla postavena budova gymnázia?

Riegrova ulice – chudobinec, hasičská zbrojnice

Na přelomu **19. a 20. století** s výstavbou vil a sanatoria **začala vznikat Riegrova ulice**. Jméno dostala v roce **1904** po předním politikovi **Františku Ladislavu Riegrovi**. V roce **1945** byla přejmenována na **Masarykovu třídu**, ale již v roce **1950** změnila jméno na **třídu Klementa Gottwalda**, později Gottwaldovu ulici a po sametové revoluci v roce **1989** se jí vrátilo původní jméno **Riegrova**.

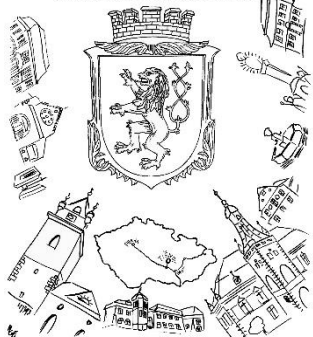
Chudobinec – Hasičská zbrojnice – DDM- Inspiro

Ano, jedná se o jednu budovu. Starý chudobinec či městský špitál zvaný Špitálek stával nad kostelem na místě dnešní sochy „Pieta“. Roku **1888** rozhodl obecní výbor při příležitosti čtyřicátého výročí panování císaře Františka Josefa I., **zřídit novou útulnu pro chudé**, ale až v roce **1893 odkoupilo město dům č. p. 25** za 7 600 zlatých (na jehož zahradě postavili i měšťanskou dívčí školu a hejtmanství). Rozhodlo se dům **přebudovat na útulnu pro chudé -obecní chudobinec**. Městský chudobinec měl i svoji **kapli sv. Kříže**. Budova byla **postavena roku 1895** a prý zde po jistou dobu sídlilo Okresní hejtmanství, než mělo postavenou svoji vlastní budovu. Před rokem **1920** měl být chudobinec **přesunut** do míst k městským jatčám. Později se však změnila plány městy a místo chudobince byl postaven městský obytný dům na tzv. farském poli za kostelem. Chudobinec byl **zrušen**. Se stavbou gymnázia došlo ke zbourání části chudobince. Na jeho místě v letech 1924 - 1925 vyrostla přístavba gymnázia. Ve zbytku budovy, měl své zázemí po zrušení chudobince i hasičský sbor, později obchod s potravinami, Tišnovská televize, Mateřské centrum, Dům dětí a mládeže nyní Inspiro SVČ.

O Václavských hodech roku 2017 byla slavnostně odhalena pamětní deska se jmény mužů, kteří budovu nové útulny pro chudé tzv. chudobince nechali na sklonku 19. století postavit. V Tišnově nesčetněkrát hořelo. Roku **1668** lehlo popelem půl města včetně fary, kostela, školy i dřevěné radnice. Červený kohout řádil dál roku 1702, 1704, 1707. Prozíravá abatyše Benniga z Deblína vydala roku **1725 protipožární řád**. Roku 1822 však opět vyhořel kostel a mnoho domů lehlo popelem. Tehdejší hasičská zbrojnice bývala **v pravém křídle rathausu**. Roku 1876 bylo uskupení hasičů ustanoveno jako Tělocvično-hasičský sbor a roku 1882 V Tišnově založili první hasičskou župu na Moravě. Hasiči se zasloužili o spolkový život a jejich zásluhou vznikly parčíky u kostela a u Humpolky. Rovněž upravily cesty Na Hrádku a Klucanině. Před prázdninami **1908** byla tehdejšímu tišnovskému sboru dobrovolných hasičů předána nová **požární zbrojnice na Riegrově ulici**.

5. Ve kterém roce byl postaven chudobinec?

Riegrova ulice – sokolovna, vily

Sokolovna

První sídlo tišnovského Sokola bylo v roce **1872** v předklášterském hostinci Na Špitálku. Později v roce 1890 se studenti spolku Barák sešli v hostinci u Salaquardů - U Zlatého jelena s Dr. Šíleným a založili nový spolek sokolů. V roce **1892** Dr. Josef Drbal předložil návrh **na založení Sokola** a jeho zásluhou byla Jednota založena na schůzi v hostinci U Pokorů. Jednota podnikala pravidelně divadla, koncerty, přednášky a výlety.

Místo pro scházení spolku se střídalo v místních hostincích či sálech - Na Panském domě, na Humpolce, u Borovičků, a Salaquardů – U Zlatého jelena nebo u Prokopů. Muži cvičivali v ohradě na Humpolce, později všechny složky v letech 1893 -1898 v ponuré tělocvičně chlapecké měšťanské školy na Školní (Bezručově) ulici. Roku 1893 se rozhodli pro svatbu vlastní budovy. Roku 1897 byl položen základní kámen ke stavbě nové budovy pro Sokoly. Nová sokolovna byla slavnostně **otevřena 7. srpna 1898 provedením Smetanovy opery Prodaná nevěsta**.

Město Tišnov v roce 1916 sokolovnu koupilo, protože hrozilo, že době v 1. světové války sokolovna neudrží svůj majetek, a koupilo **kinematograf**.

Po 1. sv. válce pak sokolům budovu vrátilo zpět. Po vzniku nové republiky a rozvojem aktivit, sokolská valná hromada rozhodla o rozšíření sokolovny, v roce **1926 byla její přístavba nového sálu** slavnostně otevřena. Bohužel již roku **1929 po zásahu bleskem vyhořela**, ale již v roce **1930 se v sále sokolovny již opět konaly plesy**.

Válečná léta zanechala na budově i Sokolu velké šrámy. V roce 1939 němečtí vojáci téměř zdemolovali zákulisí a v roce 1941 byla obsazena německým vojskem, činnost sokola byla zcela zakázána a po 2. světové válce obnovena. Rok 1948 však byl opět pro mnoho Sokolů osudný, protože „důvěrná“ schůze začala vylučovat „nepohodlné“ členy. Sokol mohl pokračovat do roku 1952, kdy byla jeho činnost komunistickými zákony zrušena. V letech **1978-1983 byla budova sokolovny rozšířena o sportovní halu** podle projektu arch. Krumla. K obnovení činnosti spolku Sokola došlo až po Sametové revoluci v roce 1989.

Z posledního desetiletí je sokolovna známa jako místo, kde se každoročně na jaře a na podzim konají mezinárodní expozice minerálů.

6. Kdy a čím byla slavnostně otevřena nová sokolovna?

Vila Japp = Franke č. p. 281

V roce 1895 byl Tišnov vyhlášen díky starostovi Františku Müllerovi klimatickými lázněmi. Sledem událostí byla iniciována i výstavba vilové čtvrti směrem ke Kuthanově sanatoriu na promenádě Riegrově ulici. Z vil vyniká pozdně secesní vila Franke, obklopená parkem s několika vzácnými dřevinami v její blízkosti stojí půvabně mnohotvárná Jarochova vila s převzatými secesními prvky i z oblíbených anglických „cottage“.

Vila Franke byla postavena v letech 1898 – 1899. Patří mezi chráněné architektonické památky v secesním stylu. Stavebníkem vily byl Rudolf Japp. Vzhledem k načasování stavby i dalším projektům lze usuzovat, že autorem projektu Jappovy vily byl Jan Hykrda. Sládek z pivovaru Rudolf Japp se však dostal do finančních obtíží a vilu **prodal v roce 1932 manželům Antonínu a Marii Frankeovým.**

Ti vilu upravili na penzion se zahradní kavárnou. Mezi tehdejšími hosty je např. Jiří Voskovec a Jan Werich, Vlasta Burian, Bohuslav Fuchs, Eliška Junková nebo Gustav Frištenský. Antonínu Frankemu patřil tehdy i Hotel na Horním náměstí (hotel Květnice).

Bombardování na konci války vilu vážně poškodilo, byla provizorně opravena a byly v ní umístěny **učebny gymnázia**. Po Sametové revoluci byla vila vrácena rodině původních majitelů. V letech **1990-1992** proběhla její komplexní **obnova** včetně náročné úpravy zahrady. Manželé Antonín Franke ml. a Petra Frankeová vrátili vile někdejší noblesu a lesk. Vila se stala opět místem, které láká návštěvníky. K nejvýznamnějším patří holywoodské hvězdy Sigourney Weaverová a Sam Neil. Natáčel se zde také oblíbený televizní seriál Četnické humoresky. Dnes je možné po domluvě s majitelkou domu paní Petrou Frankeovou navštívit zahradu nebo v ní uspořádat koncert či výstavu.

Je dochováno původní oplocení - mohutné tvarované zděné pilíře ukončené odstupněným obloukem, na podezdívce s římsou je pak jednoduchý drátěný plot. Podezdívka má kamenný sokl, který vyrovnává sklon terénu. Střecha je nově pokryta, keramickou krytinou s glazurou, barva omítky je rezná.

6.a Kdo je autorem projektu Jappovy vily?

Vila Jarochova č. p. 324

Dr. Jan Jaroach byl vládní rada a prezident poštovní spořitelny. Jarochova vila je typickou stavbu firmy "Technické kanceláře pro stavby všeho druhu František Brož a Julius Kopp", která prováděla na začátku 20. století tzv. stavby na klíč. V žádosti o **stavební povolení z května 1906** se **projektant Brož** zavázal vystavět vilu " ve slohu cottagovém, jež dle nákresu předloženého, dvojmo sestává z kuchyně, kabinetu,

2 světnic a verandy ve zvýšeném přízemí, tři pokojů podkrovních (mansardních) s pavláčkou dřevěnou, k nimž vedoucí schodiště je umístěno v chodbě". **Přístavbou verandy v průčelí roku 1939 provedl stavitel František Vejrosta.** Plot stavby je původní, na kamenném trnoži lícovaném cihlovými tvarovkami jsou mezi sloupky pole ozdobného drátěného plotu. Vstupní brána a vrátka jsou osazena mezi zděnými pilíři. Zahrádka je okrasně upravena se stále zelenými soliterami a bazénkem.

6.b Čím byl Dr. Jan Jaroach?

Kuthanovo sanatorium, nemocnice

MUDr. František Kuthan přišel do Tišnova nedlouho po prohlášení města za klimatické místo (1895), aby vybral místo pro svoje sanatorium a vodoléčebný ústav. Společně tedy se starostou Františkem Müllerem jednali. Kuthanovi bylo nabídnuto místo v Předklášteří a v Lomnici, ale starosta trval na místě na pozemcích Na Rybníčku pod Klucaninou. Podle návrhů Kuthana pak **architekt Karel Hugo Kepku** vytvořil plány. V roce **1899 bylo sanatorium postaveno** a o rok později **vysvěceno brněnským biskupem Františkem Saleským Bauerem**. Uvnitř vpravo za vchodem je umístěna deska z narůžovělého mramoru (dílo sochaře Tomoly), která toto vysvěcení sanatoria připomíná. **Park** obklopoval sanatorium již od počátku. V roce 1903 byl doplněn o malou **novogotickou kapli p. Marie Lurdské** v tzv. "anglickém" stylu, s výrazným stupňovitým štítem, **podle projektu** tišnovského stavebního podnikatele **Jana Hykrdy**. Zsvěcení odpovídá zdejšímu účelu vodoléčebného ústavu. **Léčily** se zde choroby nervové, vnitřní a výměny látek. **Pomocí metod** slavného faráře a léčitele **Sebastiána Kneippa**. Dalšími léčebnými prostředky však zůstaly - slunce, voda, vzduch, za kterými se chodilo nejen do překrásného anglického parku, ale především do lesů na Klucanině. V roce **1908** díky rozrůstající se klientele (např. Leoš Janáček – podle něhož je pojmenována dnešní Janáčkova ulice) **Dr. Kuthan sanatorium rozšířil** a přestavěl. Autorem přestavby byl pravděpodobně **architekt Vladimír Fischer**. **Za 2. světové války** zde byl **dětský útulek**. V roce **1948 bylo sanatorium dáno pod národní správu Svazu nemocenských pojišťoven. Stalo se nemocnicí**. V roce 1968 jako Oblastní nemocnice prodělala různé úpravy. Po listopadu **1989** bylo sanatorium **vráceno rodině MUDr. Kuthana**, která ji v roce **2000 prodala státu**. Donedávna zde sídlila Nemocnice Tišnov a dnes je zaměřena na následnou a rehabilitační péči. Vzpomínka na zakladatele sanatoria je na hlavní budově na zdi věže, jedná se o **pamětní desku s "L.P. 1899 založil sanatorium MUDr. František Kuthan, průkopník vodoléčby a fysikální terapie."**

7. Co bylo v Kuthanově sanatoriu za 2. světové války?

Ulice Na Rybníčku, ZŠ Smíškova

Tišnovem stékala na několika místech povrchová **voda**. Jedním z míst bylo **i na ulici Na Rybníčku**. **Z Klucaniny** stékal nevelký potok a na jejím úpatí napájel malý **rybníček**. Ten v roce **1564 koupila od měšťana Petra Pšikala obecní rada** a pak jej pronajímala tišnovským měšťanům. Potůček, který z rybníčku vytékal dal **název** nynější ulici **Na Rybníčku vznikl v době první republiky**. Za dnešní nemocnicí byla tzv. Svatá studánka, ze které byly vodovodem napájeny kašny na náměstí. Další vodovod byl zbudován v roce 1898 a vedl vodu z pramene na Klucanině do Kuthanova sanatoria. Voda z Květnice tekla po nynější Dvořáčkově a Janáčkově ulici ve strouhách. Její proud ústil do srateckého náhonu. Proud býval tak silný, že bylo nutné nad ním před masnými krámy vystavět dřevěný mostek. Majitel tehdy soukromého panského domu, bohatý tišnovský měšťan Jan Ludvík, dokonce strouhu využíval k plnění haltýřů - sádek na ryby - pod domem.

Škola na Smíškové ulici

Budova základní školy na Smíškové ulici byla **postavena v roce 1951 podle projektu Evžena Škardy z roku 1946 jako nová budova měšťanské chlapecké školy**. **Původní místo** na Školní – Bezručově ulici bylo totiž **bombardováním za války poškozeno** a bylo potřeba postavit novou chlapeckou školu. Stavba začala již v roce 1947, ale silné prameny spodní vody v ulici Na Rybníčku práci zastavily. Po čase se ve stavbě pokračovalo a budova byla **slavnostně pro veřejnost otevřena v květnu 1951**. V nové chlapecké měšťanské škole na Smíškové ulici měla **své sídlo Hudební škola**. Roku 1953 se devítiletá chlapecká škola změnila na osmiletou střední smíšenou školu. Mezi léty 1979 a 1980 dochází k plynofikaci budovy. V pondělí **4. září 2006 byla slavnostně otevřena nová tělocvična**. Po zrušení ZŠ na Riegrově ulici sem přecházejí další žáci. A od školního roku 2015-2016 byly uvedeny do provozu nově vybudované prostory nástavby hlavní budovy a škola tak přestala využívat budovu odloučeného pracoviště na ulici Riegrova.

8. **Kdy koupila obecní rada malý rybníček na úpatí Klucaniny?**
- 8.a **Proč byla postavena škola na Smíškové ulici?**

Brněnská ulice – Tardyho vila č. p. 305

V dávných dobách byla ulice Brněnská v těchto místech byla ještě daleko před nebo za městem. Podle toho, kam měl pocestný zrovna namířeno. Stejně jako dnes byla kdysi veledůležitou cestou na cestě z Brna do Prahy, po které jezdívala královna Konstancie.

Přeskočíme-li pár století, ocitáme se ve **20. stol.** Již existuje ulice Riegrova se svými výstavními vilami především vilou Japp - dnes villa Franke nebo vilou Jarochovou a **před rokem 1918 také vyrostly v Tišnově reprezentativní objekty**, například na ulici Janáčkova Hotel U České koruny, Kothbauerova vila, vila Ludmila nebo vila Vanda.

A hlavně na ulici prodlužující se k Brnu, nové ulici Brněnská, nádherná **secesní Tardyho vila**.

Vladimír Tarda byl majitelem továrny na umělý kámen. Vilu s efektní věží obklopovala rozsáhlá zahrada, v jejíž zadní části stála **malá továrna** na cementové zboží a umělý kámen. Vídeňský **architekt Josef Zlatohlávek**, vilu vyprojektoval. **A stavbu provedl** stavební podnikatel **Jan Hykrda**.

V totalitní době byla vila necitlivě přestavěna a zmodernizována. Dnes v ní najdeme zubní středisko.

9. Co stálo v zahradě Tardyho vily?

Dvořákova ulice – Hrdelní právo

Tišnov míval v dobách středověkých svoje hrdelní právo, kterým trestal různé druhy zločinů.

Zde se nacházíme na místě zvaném **Stínadlo – popraviště**. Roku 1754 byl tišnovský hrdelní soud v rámci tereziánských reforem úplně zrušen. Poslední poprava byla vykonána v 17. století v roce 1653.

Po zrušení poprav nechala **abatyše Voršila Gambsová** na místě stínadla postavit **Boží muku s obrazem Krista**. Ve **20. století** byla Boží muka **stržena** a **pod základním kamenem**, který býval popravním stolem, se našla **kostra ženy s dítětem** oběťmi poslední popravy v Tišnově. Popravená žena byla **Rózina Čermáková** sličná to dcera lazebníka ze sousedství Korábova mlýna, která **se zaslíbila Janovi Soběhrdů** z gruntu za vodu pod obecním mlýnem. **Poprava** byla vykonána v návaznosti na **nešťastné události v roce 1620 při bitvě se Švédy**. Podrobně se o příběhu můžeme dočíst v knize Bohuše Sedláka V závětrí Květnice.

Na místě stínadla byl **postavený dům** č. p. 275, který patřil Ladislavu Jedonovi. Od 70. let bývala v domě umístěna **mateřská školka**. Po zbourání mateřské školy byla na zdejším místě **postavena jedna ze stél – zastavení na Cestě hrdelního práva** v Tišnově, která nese název **Luxuria versus Pudicita**. Cestu nechal vybudovat spolek Continuum Vitae, jehož zakladatel pan Miloš Sysel je nositelem myšlenky Cestu vybudovat. Její slavnostní otevření proběhlo v rámci historické trhové slavnosti v červenci roku 2017.

10. Kdy byla na stínadle poslední poprava a jak se jmenovala popravená žena?

Tajemství 11. 49.3454239N, 16.4249697E

Brněnská ulice – konec města, dvorec Věž, krčma Humpolka

Kdysi **ve středověku zde začínal i končil Tišnov**. Vedla tudy **cesta z Brna směrem na Vysočinu a ku Praze přes Libice**, někdy se jí také proto říkalo cesta libická. Před **krčmou** stávala barabizna, které se říkalo „**Na pindulce**“. Proč se jí tak říkalo, je záhadou. Snad tam bývala nějaká vykřičená část krčmy, pro „nečisté“ lidi. Jisté však je, že zde před popravou vždy **nocoval kat**, který byl k vykonání hrdelního práva povolán z Brna. Původně **středověký dvůr - dvorec zvaný Věž**, přestavěný 1602 na renesanční šlechtickou rezidenci s rozlehlým hospodářstvím – zvanou Nový dvůr Jana Jiřího Humpoleckého z Rybenska a následně barokní usedlost Humpoleckého dvora. Byl též právovárečným domem se zájezdním hostincem později nazvaného U bílého lva. Nyní má jméno Humpolka. Věž nechal **postavit pán Mikuláš z Věže (deTurri) ve 13. století**. Věž byla samostatnou, od města Tišnova oddělenou državou, kterou některá z **abatyší kláštera Porta coeli dědičně udělila do užívání měšťanské rodině**, která v danou dobu stála pravděpodobně při vzniku města. Dalšími majiteli Věžského dvora byl **Ješek řečený Kalda, poté Janek řečený Křen**. Roku **1406** sídlil na Věži **vladyka Mech**, který měl v erbu mlýnské kolo. Jeho syn **Ondřej** byl výraznou osobností husitských válek v Tišnově a měl blízko k pánům z Pernštejna. Po jeho smrti měl dvůr Věž pod správou jeho syn **Jan Tišnovský z Věže**, který měl zase blíže k pánům z Lomnice. Stenojmenný **syn Jan z Věže** poté v roce **1491 prodal** Věž a další majetky **abatyši Johance a opatství Porta coeli**. Na konci středověku k majetku patřil i sad a lán polí, les Horka, dva drobní sedláci (podsedníci) a „krčma nárožní“. Věž získal do majetku **pan Jan Jiří Humpolecký z Rybenska** neboť ze zápisu v gruntovní knize z roku 1602 stojí psáno: „nejvyšší písař brněnského menšího práva, měl v Tišnově usedlost, výsadní dům dodnes zvaný Humpolka..“ Po třicetileté válce roku **1652 jej prodal** neznámo komu. V roce **1668 dvůr vyhořel**. V roce **1771** se zavedlo v Tišnově **číslování domu a Humpolka dostala poslední č.p. 184**. Po zrušení kláštera výnosem Josefa II. Byl klášterní majetek rozparcelován, tedy i dvůr s pozemky a majitelem či hostinským se v roce pravděpodobně **Karel Voša**, protože na jeho poli za Humpolkou se v roce 1816 našel veliký poklad mincí a po nějakou dobu se říkalo Cáhlovské ulici Vošova. **V 19. století** se na Humpolce říkalo hostinec **U Melicharů a U bílého lva** a scházely se zde různé spolky (Vrtáci, Spolek katolických tovaryšů, Sokolové). **V 60. letech 20. století** podlehl tehdejší **demoličním výměřům** totalitní **doby Panský – Humpolecký dvůr** a na jeho místě vyrostlo sídliště. Nárožní krčma – zájezdní hostinec Humpolka byla naštěstí zachráněna. Dnes se nachází v mohutném dvoupodlažním barokním domě s mansardovou střechou v přízemní části **Restaurace Na Humpolce**, v patře jsou kanceláře advokátů.

11. Kdo byl Mikuláš z Věže?

Tajemství 12.

49.3460636N, 16.4244975E

Brněnská ulice – nejstarší ulice, řemeslníci

Brněnská ulice je jedna z **nejstarších cest** vedoucích z Brna ke klášteru Porta coeli a odtud dál do Prahy. Kdysi po ní jezdívala Královna Konstancie. Již z **doby bronzové** jsou známy **archeologické nálezy u Humpoleckého dvora**. Zruční **řemeslníci** na zdejší ulici byly již v onom **13. století**, protože se zde našly **licí formy na odlévání drobných předmětů z barevných kovů**. Jelikož byla cesta stále **podmáčená vodou** bývala zpevněná

dřevěnými **hatěmi** a později kamennými **záhozy a šterkem**. Drobní **řemeslníci** zde měli své **domy a dílny**. Můžeme jmenovat například kováře, řezníka, pekaře, šenkýře, krejčí a **hrnčře**, „kteří vyráběli **hliněné korbíky**, z nichž **tišnovské pivečko obzvláště dobře chutnalo**“ píše Jan Hájek ve Čtení o starém Tišnově.

V 19. stol. byla Šafaříkova třída čili Brněnská ulice stejně jako mnoho dalších **vydlážděna**, avšak chodníky si obyvatelé pořizovali na své náklady.

Ve 20. stol. zde měl své **pekařství** František Mašek, Jindřich Melichar měl **řeznictví a uzenářství** na Brněnské ul. č.p. 154, dále na Brněnské č. p. 232 měl svůj podnik **pánský a dámský krejčí** František Musil, **obchod s jízdními koly, motocykly, šicími stroji a dětskými vozíky** měl Josef Pecka v č. p. 156 na Brněnské ul. a sídlil zde i Štěpán Pokorný s **výrobou prádla a obchodem střížním zbožím** v č.121. V Brněnské ulici byl a ještě je i **hostinec U Hammingrů**. Z dalších obchodů, řemesel a živností můžeme jmenovat na Brněnské ulici č. p. 153 **modistsví** Anežky Malcové, či **zlatnictví** Antonína Malce, v č.p. 10. Své **zámečnictví** tu měl v č. p. 157 Karel Polášek, Na Humpolce č. p. 184 byl **řezníkem a uzenářem** Josef Pokorný. Na tehdejší Šafaříkové ul. 260 (Brněnská ul.) šlo také najít **krejčovství** Josefa Strážnického.

V průběhu let zde také bývalo v č. 153 **cukrářství** Josefa Taberyho a **stolařství** Františka Války v č. 286.

Mnozí z nás pamatují, že i v době nedávno minulé byla **Brněnská ulice centrem Tišnovských obchodníků**. Snad se k nim někdy v původní kráse vrátíme a řemeslo v Tišnově bude mít opět svůj věhlas.

12. Jaký nález byl objeven ze 13. století na Brněnské ulici?

Katolický dům, MěKS

Historie katolického domu v Tišnově úzce souvisí s historií místních katolických spolků, které v Tišnově vznikaly stejně jako jinde na Moravě od poloviny 19. století. **Za působení faráře Josefa Fettra** byla v Tišnově založena nejprve **Jednota katolická**, na kterou navázala 31. prosince v roce **1870** v Tišnově **Katolická politická beseda**. Následně v neděli 3. září **1893** byl v Tišnově založen **Spolek katolických tovaryšů**, jehož zakladatelem byl místní kooperátor (jinými slovy farní vikář) František Koudelka. Pravidelně se scházelo v prvním poschodí hospody Humpolka.

Valná hromada rozhodla **zakoupení v roce 1899 vlastního domu na ulici Brněnské od rodiny Ptačovských, který byl nazvaný katolický**. Dům za přispění členů spolku **přebudovaly ve spolkový**, a to **s velkým a malým sálem, jevištěm, výčepem, bytem pro domovníka a kuželnou v zahradě**. Stal se společně se sokolovnou centrem společenského života ve městě. V roce **1901** se spolek přejmenoval na **Katolickou vzdělávací jednotu pod ochranou sv. Josefa**. Od roku **1908** kdy byl založen tělocvičný obor **Jednoty křesťansko-sociální Orel** a v Katolickém domě probíhalo také sportovní cvičení. Během první sv. války byla činnost utlumena a se vznikem nové samostatné republiky se spolkový život opět rozvinul. V roce **1930** a zahájila provoz **Lidového kina**. S činností KVJ byla spojena i **činnost Svazu katolických žen a dívek moravských** a ve **druhé pol. 30. let i katolických skautů**.

Původní malý dům byl během roku **1938 nahrazen** velkou, dodnes **funkční budovou postavenou podle návrhu architekta Vladimíra Richtra stavitelem Františkem Pisingrem**. Od března roku **1940** se otevřela v Katolickém domě **mateřská škola**.

Spolková činnost byla komunistickým režimem **zlikvidována 30. září 1951** a veškerý **majetek přešel** podle stanov **na Českou katolickou charitu** se sídlem v Brně. **1958** bylo po nákladné adaptaci sálu v někdejší katolickém domě slavnostně **otevřeno širokoúhlé kino**.

Bylo to v té době jedno z nejmodernějších kin v republice.

K **obnovení spolku** došlo až po Sametové revoluci v **21. prosince 1990**, kdy byla obnovena činnost Katolické vzdělávací jednoty pod ochranou sv. Josefa v Tišnově.

V roce 1998 byl již v budově Městského kulturního střediska zrekonstruovaný společenský sál s příslušenstvím. V dalších letech se MěKS dočkal další rekonstrukce.

13. Ve kterém roce byl postaven nový Katolický dům?

Mlýnská ulice – Koráb -mlýny -elektrárna

Historický atlas měst ČR svazek č. 15 uvádí: „Kolorit dolní části Tišnova dotvářela **dvojice vodních náhonů** na Svatce, na kterých existovaly valcha, lázně, **tři mlýny obecní Horní, prostřední Korábův (původně Špitální) a Cáhlovský (později Červený)**. Valchu při prostředním - Korábově mlýně, sloužící tišnovským soukeníkům vrchnost po roce 1561 přesunula k dolnímu Cáhlovskému (Červenému) mlýnu a v roce 1789 byla přenesena od Červeného mlýna na nové místo na horním úseku městského náhonu.“**Nejstarším mlýnem** byl tzv. **prostřední** neboli **Špitální** **později Korábův**. První zmínka o něm je z roku **1353**. Mlýn roku **1504**

koupil s dalším příslušenstvím špitálu **klášter Porta coeli** od pánů z Lomnice a od té doby v roce 1504 byl Špitální mlýn **označen jako prostřední**. Roku **1561** ho prodala **abatyše Ludmila z Dubének bohatému tišnovskému měšťanovi Šebestiánu Korábovi**. Rodina Korábů zastávala v Tišnově vysoké postavení. Po masakru v roce 1620 se z pramenů postupně vytrácela jména starých tišnovských rodů a vytratilo se i jméno rodiny Korábů, která pravděpodobně vymřela po mužské linii krátce po roce 1620 Šebestiánovým vnukem Václavem Korábem. Po vlastnících se jmenoval **mlýn Korábův**, byl **zničen za třicetileté války a zanikl v 17. století**. **Stával někde poblíž v místech dnešní Moukovy továrny** a kousek za ním se vléval městský náhon zpět do řeky Svatky. Okolnosti vybudování mlýna Dolního mlýna nejsou známy. Známo je, že **Dolní mlýn, Cáhluv** **později Panský, Červený mlýn** byl na samostatném **krátkém náhonu řeky Svatky** a vznikl někdy koncem **15. století** v letech 1466-1504. **V 16. století** patřil **rodině Cáhlově** neboli Syrovátkově, která zde hospodařila. Později byl několikrát **prodán**. Například v roce **1798** koupil **celý mlýn Vilém Mundy**, majitel soukenické manufaktury v Předklášteří. Koncem 20. let 19. století vznikala dělnická kolonie na pozemcích Červeného mlýna a jednotlivých měšťanů na druhém břehu řeky. V roce **1967** v Tišnově začala rozsáhlá **demolice historických objektů** a jako první byl **zbořen Červený mlýn**. V gruntovníci se píše, že **třetí mlýn** je nazýván **Horní obecní mlýn tišnovský**. Ve středověku byl v soukromých rukách a **obec je se svolením kláštera koupila** někdy **před rokem 1544** od “poručníků sirotků nebožtíka Jiříka Mydláře. Mlýn se natrvalo **stal mlýnem obecním, městským**. Můžeme ho umístit na **Mlýnskou ulici**. V roce **1908** byla prostřednímu mlýnu přidružena **městská elektrárna** postavená za účelem veřejného osvětlení. Roku 1911 Tišnov prodloužil elektrické vedení do Předklášteří. V letech **1931 – 1933** se s modernizací města **rozšířila i městská elektrárna**. V říjnu roku **1946** byla městská elektrárna v Tišnově **znárodněna** a převedena do správy Západomoravských elektráren. Za pouhé dva roky po znárodnění byla zrušena a **později zcela zbořena**. V roce 1958, byl při stavebních pracích na dvoře starého městského mlýna č. p. 129 objeven **poklad stříbrných mincí pražských grošů**.

14. Kdy byl zničen Korábův mlýn?

Mlýnská ulice – městský náhon

Řeka Svratka měla pro Tišnov velký význam, jako zdroj vody a obživy.

Přibližně v **místech dnešního splavu u Předklášteří se v dávnověku oddělovalo rameno řeky Švarcavy (Svratky) tekoucí přímo na úpatí Květnice. Rameno bylo postupem doby svedeno do umělého městského náhonu. Náhon potom protékal řemeslnickou částí města do prostoru dnešní ulice Koráb. Odtud se vléval zpět opět do přirozeného vodního koryta.**

Náhon byl **důležitý nejen pro jircháře a koželuhy, ale hlavně pro oba mlýny (horní a prostřední), valchu i elektrárnu a provoz obecních lázní.** S náhonem je spojena zajímavá stavba někdejší valchy u zrušeného náhonu na Trmačově, kruhová vodárna na nádraží ze čtyřicátých let 20. století a budova bývalé **městské elektrárny z roku 1908** u městského mlýna, od které náhon vedl podél Korábů dolů na Ostrovci do řeky Švarcavy - Svratky. Jednomu místu kolem náhonu se říkalo tišnovské Benátky. **Druhý náhon, který poháněl Cáhluv, Panský - Červený mlýn, se z řeky odděloval v místech dnešního splavu a vracel se do ní u dnešního koupaliště.**

Ve druhé pol. 20. století byl náhon zasypán a místo bylo v některých místech navýšeno zeminou o cca 12 m. Náhon přinášel nejen užitek, ale i mnohé potíže. Tišnovem protékala ve strouhách voda z Květnice a vlévala se do městského náhonu v místech dnešní Janáčkovy ulice. Když v 50. letech 17. století mlynář Jedlička nerozvážně zvýšil stav vody, obávali se tišnovští, že se voda vylije z břehů. Nejhorší to bylo v době tání jarních sněhů.

Městský náhon byl v roce 1978 úplně zasypán a vydrenážován.

15. Pro koho byl důležitý městský náhon?

Nádražní ulice – „štélvógný“ a nádraží

Původní **spojení mezi Tišnovem a Brnem** obstarávaly „Štélvógný“ – **dostavníky**, které měli svoje stanoviště na **Dolním rynku** (Komenského náměstí) poblíž hotelu U Zlatého jelena. Dnes zde stojí budova Komerční banky (dříve Spořitelny města Tišnova). Krásně jsou **popsány ve Čtení o starém Tišnově** od Jana Hájka.

V pondělí 31. října **1864** oznámili radní Diebel a Hansel výboru města, že Tišnov byl vyzván Bystřicí a Novým Městem apelovat na zemský sněm, „**aby se v tom pádu, když se zřízení**

cestovodu železného z Brna na Jihlavu uzavře, taky na to ohled bralo, že by ten cestovod přes Pernštýn a Nové Město se vésti měl, co by k prospěchu celé krajiny bylo a menších nákladů sebou neslo nežli přes Meziříč nebo Třebíč.“ Oba radní se pak zavázali činit v této věci další potřebné kroky „bez náhrady jakéhokoliv nákladu a bez dietů“. Kalendárium Tišnovských novin píše. Tišnovská obec se tedy roku **1884** zavázala Společnosti c.k. rakouské státní dráhy **přispět** ve lhůtě 15 let částkou **30 tisíc** zlatých na stavbu tratě a nádraží v obvodu města Tišnova. I postavila se železniční dráha a mohlo se začít jezdit neboť **2. července 1885** byla soukromou Rakouskou společností státní dráhy StEG předána do užívání **železniční trať Brno–Tišnov**, dodnes nazývaná „**stará Tišnovka**“. Zastávka Hradčany byla na železniční trati Brno - Tišnov pro dopravu osob zřízena 1. dubna 1888. Mimořádná podívaná se naskytlá **20. července 1904**, kdy do Tišnova přijela v salonním voze pravidelného vlaku **saská královna Karola**, panovnice odtud pokračovala v cestě dále na Moravec. Osvald Životný realizoval pak v letech **1903 – 1905** **zdejší „Horku“**, díky níž došlo k vlakovému propojení Brna s Havlíčkovým (tehdy Německým) Brodem. Roku **1929** byl na trati Brno–Tišnov zaveden noční **motorový vlak**. **Dvoukolejná trať** Brno - Havlíčkův Brod, byla budována od roku 1939. Do roku 1943 byla stavba zastavena. Ve stavbě se pokračovalo od roku 1946. Roku **1953** vyjel z Tišnova **první vlak po nové trati** přes Křižanov do Žďáru nad Sázavou a v roce **1956** do Říkonína, v roce **1959** pak konečně po **celé délce z Brna až do Havlíčkova Brodu již po dvoukolejné trati**. První **elektrická lokomotiva** projela Tišnovem v pátek **4. listopadu 1966**. Trať mezi Brnem a Havlíčkovým Brodem byla v polovině 60. let po nákladných úpravách tunelů a silničních nadjezdů elektrifikována a koncem roku **1967** **pak parní lokomotivy přestaly po této trati jezdit úplně**. K vlakovému nádraží přibýlo nádraží autobusové, rekonstrukce 2003 bylo uvedeno do provozu nově zrekonstruované. Další úprava nádraží proběhla v roce 2015, kdy byla všechna nástupiště zastřešena. V roce 2005 byla po rekonstrukci pro veřejnost otevřena hlavní budova vlakového nádraží, moderní, bezbariérová a prostornější. Dříve ulice, která vedla k nádraží neexistovala Byly zde jen zahrady a velká louka Ostrovec.

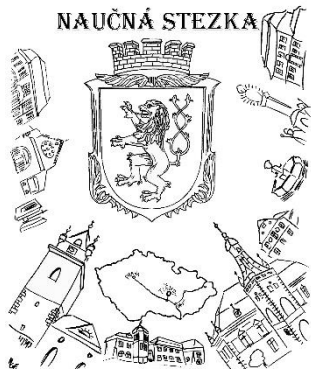

Janáčkova ulice – vily, hvozda

Začala **vznikat až se stavbou železnice**. Před rokem **1902** byl na pravém spodním rohu postaven **Hotel U České koruny** č. p. 287, časem se přejmenoval **na Hotel Fuňka** a byla zde **první kavárna** v Tišnově, později měl jméno **Hotel U nádraží** a dnes je zde **obchod**. Naproti hotelu stávala výstavní **Kothbauerova vila** č. p. 333. Hotel a vila spolu měly tvořit **reprezentativní bránu při příchodu od vlaku**. Bohužel mnohé z krásných a výstavních domů vzaly v totalitní době za své a byly necitlivě "opraveny" a oděny do kabřincových či brizolitových kabátů, jak se stalo s **Kothbauerovou vilou** č. p. 333 nebo s **vilou Vandou** č. p. 102. Naštěstí zde zůstala zachována alespoň **vila Ludmila** č. p. 263. Postoupíme-li nad Vilu Ludmilu, dostáváme se do místa, na levé straně pojmenované **U Náhonu**, kudy **náhon tekl od valchy pod uličkou řemesníků** (Halouzkovou) **přes tišnovské Benátky** směrem **k obecnímu mlýnu s elektrárnou** a dále k **mlýnu prostřednímu** na Korábově ulici, kde se potom dále **vléval do řeky Svratky**. Stejně jako ostatní ulice v Tišnově v průběhu času měnila název. Při svém vzniku v roce **1908 se jmenovala ulice Svatopluka Čecha**. Tak se jmenovala do roku **1945**, kdy ji přejmenovali na **Stalinovu**. Jméno **Janáčkova**, podle moravského hudebního skladatele, který Tišnov rád navštěvoval a byl klientem Kuthanova sanatoria, se jmenuje od roku **1966**. Nad náhonem se dá **projít do Ševcovské, Müllerovy, (Halouzkovy) ulice, na jejímž rohu stávala Hvozda**, ve které „se sušil **slad pro právozárečné domy**, kterých bylo v Tišnově mnoho a po dlouhá léta již od 14. století, protože už v roce 1353 se objevuje stížnost na brněnské sládky, že nevaří tak dobré pivo třeba v Tišnově.“ Uvádí se v 2. č. Tišnov Fotorevue. V roce **1907 byla Hvozda prodána městu za 7000 korun**. Obecní zastupitelstvo potom rozhodlo tuto "nevzhlednou" budovu **zbourat**. Město mělo plány na výkup většiny krámků na rynku, a počítalo **s výstavbou nového nájemního domu** na místě zbourané pivovarské hvozdy, jak jej vidíme dnes. **Vedle hvozdy** stojí dodnes tzv. **Korábův dům** (jméno rodiny Korábů se vytratilo po období třicetileté války. Šebestián Koráb koupil Špitální – prostřední mlýn roku 1561 od abatyše kláštera Porta coeli Ludmily z Dubének. Jenž roku 1504 koupil klášter i dalším příslušenstvím od pánů z Lomnice. Korábův dům v první polovině 18. století koupil od úředníka zemských desek Jiřího Františka Nablingela, hejtman říčanského panství Kouniců, urozený pán Michal Josef Khúnl. Později zde bydleli tišnovští židé. Do 2/3 20. stol. zde v přízemí byla „rybárna“ a rodina Příbramských zde měla obchod s potravinami. V pozdějším židovském domě je nyní Restaurace sklep, v jejíž nejspodnější části je židovská lázeň - mikve. V roce 2001 byla na boční stěně restaurace za účasti starosty města Tišnova a izraelské velvyslankyně Erelly Hadarové odhalena pamětní deska obětem holocaustu.

17. Jak se jmenovala Janáčkova ulice při svém vzniku?

Halouzkova ulice – tišnovské uličky

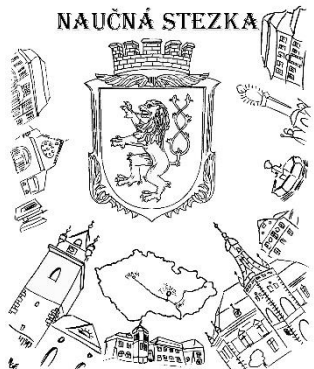
Pravděpodobně **ve 14. století mají své počátky i ulice Ševcovská, Jirchářská, Koželužská, Müllerova a nyní Halouzkova ulice**. Prakticky je jedná původně **o jednu ulici**, avšak **dnes se prvními třemi jmény nazývají malé uličky mezi domy** směřující k bývalému tišnovskému náhonu. Jak napovídá název ulice, při úpatí Květnice se **v blízkosti náhonu usazovali** v dávnověku hlavně **řemeslníci pracující z kůží**. Koželuhové se věnovali zpracováním kůží, a to hlavně koňských a hovězích. Jircháři většinou zpracovávali kůži z jehňat, kůzlat

a vysoké zvěře a zpracovaná useň se používala na výrobu rukavic. Někdy se jim říkalo bělokožci. Jelikož se na Dolním rynku porážela zvířata, byl kůží stále dostatek. Ke své živnosti **využívali vodu z náhonu**, ale také i nepříliš vonící moč z blízkých hostinců, kterých bylo v okolí hned několik (Na Pernštýně, Na Pekle, U Ebnerů - U Hašků - U Máců, U bílé růže nebo v Panském domě) jako činidla - luhovadla. **Mezi skromnými domky** řemeslníků vedly **úzké uličky**, které sloužily mimo jiné **k průchodu** mezi domy směrem k tišnovskému náhonu, a hlavně v době jarního tání **k odtékání vody z Květnice**. **Uliček bylo** ještě v před 2. světovou válkou v těchto místech **víc**, ale **při bombardování** byly i s domy **zničeny**, a dnes stojí přímo na úpatí Květnice souvislá zástavba poválečné výstavby. Do našich časů se **dochovaly tři z nich - Koželužská, Jirchářská a Ševcovská**. Jedna z uliček – **Koželužská** dlouhá 49 m, část původní zdi se zachovalo v původním stavu - **byla** v sobotu 11. listopadu **2006** přesně v 11 hodin a 11 minut **zapsána do knihy rekordů jako nejužší ulička v České republice**. Dnes už to ale **neplatí**, předstihla ji Katova ulička v Kadani, která má v nejužším místě ještě o 11,4 cm méně. **Jirchářská** ulička je za domem Na Pekle, je lomená a dlouhá 54 m. **Ulička Ševcovská** leží nedaleko prvních dvou a jak název napovídá, v její blízkosti bydleli ševci, kteří kůže od jirchářů a koželuhů zpracovávali.

18. Kdo to byli koželuhové a jircháři?

Müllerův dům

Müllerův dům č. p. 80 stojí na Klášterské - Jungmannově ulici. Patří mezi **nejznámější zbarokizované měšťanské domy z podoby 18. století**. Patří mezi státem **chráněné kulturní památky**. Historii domu lze popsat takto: Na zdejší místo stávala v roce **1667 chalupa, která patřila řezníku Crhovi**. V roce **1712 se novým majitelem stal vrchnostenský úředník cisterciáckého kláštera Porta coeli Antonín Leopold Továrek**. Továrek původní chalupu **přestavěl na měšťanský dům s právem právovárečným**, provozoval zde **zájezdní**

hostinec a rovněž přikoupil další pozemky. Avšak Továrkoví potomci nadělali dluhy a již v roce **1775** museli dům **prodat** v dražbě. Od té doby měl právovárečný dům **několik majitelů**. František Müller se ale narodil v tehdejší Jirchářské, dnešní Halouzkové ulici, v dnes již zbouraném domku na jejímž místě dnes stojí patrový dům č. p. 54. Vyučil se u svého staršího nevlastního bratra Ignáta, který po svém otci zdědil dům i koželužnu. Ve 23. letech se osamostatnil a si založil svoji koželužnu. **František Müller se oženil s Eleonorou Kopřivovou v roce 1869**. Eleonora byla třetí ze sedmi dětí Karla Maxmiliána Kopřivy, který byl majitelem předklášterské papírny. V roce **1870 manželé koupili původní Továrkův dům**. V dobrých časech, kdy se řemeslo dařilo, a původní výrobu svrchní kůže rozšířil o výrobu podešví se koželužna rozšířila směrem k řece a v roce **1885 postavil novou dílnu**. Za čtyři roky pilné práce přešel úspěšný koželuh na tovární výrobu, pracovalo u něho 30 - 35 zaměstnanců a hotové **zboží dodával skoro do celého Rakouska-Uherska**. V roce 1873 se stal členem obecního výboru, potom působil jako radní - vedl chudinský odbor a v roce 1893, 28. března se stal starostou města. **Starostou se stal celkem pětkrát**. Za jeho starostování se Tišnov změnil z městečka vesnického rázu do téměř lázeňského města s novou výstavbou. František Müller zemřel 8. března 1909. V roce **1937 byl dům vydražen** ve prospěch **Jednoty hospodářských družstev v Brně**. **Továrna byla zbořena** a na jejím místě **postavena hospodářská budova**. Od roku 1940 bylo majitelem Hospodářské družstvo v Tišnově. V roce **1945** byl dům rodině Müllerů **znárodněn**. Další osudy barokního domu byly téměř fatální. Roku **1960** byl dům **převeden na MNV Tišnov**, který v roce **1961 požádal o demoliční výměr**. Žádost však byla naštěstí památkovým úřadem **zamítnuta**, ale byla povolena demolice přístavku při dvorní straně domu. Přístavek byl zbourán až v roce 1975, dům byl opraven a natřen na okrovo v roce 1980. Barokní dispozice zůstala zachována stejně tak jako původní členění průčelí. Po roce **1989 byl v restituci vrácen původním majitelům, od kterých jej v roce 1999 koupilo město Tišnov**. 21. století zastihlo Müllerův dům v dezolátním stavu, zachránila jej až zásadní rekonstrukce. Nově **opravený Müllerův dům** byl slavnostně otevřen 8. května **2011 a slouží jako Muzeum města Tišnova**.

19. Kdy koupili Müllerovi Továrkův dům?

Konec města, kostel sv. Mikuláše, valcha

Místo kde, stávala **třetí církevní instituce středověkého Tišnova - kostel sv. Mikuláše a špitál** nepatřilo ve středověkém městečku klášteru, ale jinému vlastníku. Stával v místech, **před mostem přes Svratku do Předklášteří**, kde dnes silnice protíná železniční trať u klášterského mostu. Podle svědectví kronikáře žďárského kláštera Jindřicha **založil** kostel jeden z nejvýznamnějších **moravských velmožů 13. století, Kuna z Kunštátu**. Byl purkrabím na hradě Veveří v letech 1253-1262. Pozemek na stavbu kostela a vybavení

špitálu tedy mohl získat za své služby na Veveří možná výsluhou od panovníka či výměnou nebo koupí od cisterciáčků, nebo možná od jiného vlastníka. Kostel v Tišnově postavil někdy v **první polovině 90. let 13. století**.

Ke kostelu sv. Mikuláše patřil i Vostrovec a prostřední mlýn (roku 1353 se jmenoval Špitálský – později Korábův, mlýn zničen za třicetileté války).

V roce **1655 abatyše Voršila Gambsová nechala zpusťlý Špitálek znovu postavit, a kromě chudobince zde zřídila i nemocnici pro tišnovské měšťany – tzv. vrchnostenský špitál.**

Ve městě byl ještě jeden špitál a chudobinec u kostela sv. Václava (nový chudobinec byl na počátku 20. stol. postaven Na Hrádku). Některé prameny udávají, že se snad **středověký vrchnostenský špitál** měl přesunout **na nároží Ševcovské**, nynější Halouzkovy ulice. V roce **1829** byl vrchnostenský špitál i s původní „kaplí“ **prodán** soukenickému mistrovi **Janu Stalovi**. Gotický kostel sv. Mikuláše s přílehlou špitální budovou byl přestavěn na obytný dům a při rozšiřování drážního tělesa ve **40. letech 20. stol.** byl objekt tzv. Špitálku **zbořen**.

Voda z řeky Svratky byla využívána nejen jako zdroj obživy k lovení ryb a raků, ale přibližně zde v místech dnešního předklášterského splavu se od **řeky oddělovalo rameno řeky**, které bylo svedeno **do městského náhonu**, který protékal řemeslnickou částí města do míst dnešního Korábu a tam se opět vléval do řeky. Náhon tedy sloužil pro mlýny a koželuhy, a na tomto místě u horního náhonu pak k provozování soukenické valchy. **Valcha původně stávala při prostředním - Korábově mlýně, sloužící tišnovským soukeníkům. Vrchnost po roce 1561 přesunula valchu k dolnímu Cáhlovskému (Červenému) mlýnu a v roce 1789 byla přenesena od Červeného mlýna na nové místo na horním úseku městského náhonu, kde jsou její pozůstatky dodnes.**

TAJEMSTVÍ 21.

Právozárečné domy - hospoda U Bílé růže

Hospoda U Bílé růže patřila k mnoha tišnovským hostincům své doby. Patřila po řadu generací rodině Zahradníkově, jejíž potomci Vrzalovi zde bydlí doposud. Zajímavostí zdejšího místa je, že se zde **v prvních desetiletích 19. století "rekrútovalo" - verbovalo na vojnu a prodávaly lístky do lotýnky.**

20. Co se dělo v 19. století v hospodě U Bílé růže?

Tajemství 21.a 49.3499153N, 16.4195528E

Právovárečné domy - Na Pekle č. p. 82

Starobylý měšťanský dům, tradičně nazývaný "Peklo", "Na Pekle", stojí od nepaměti při cestě z města ke klášteru Porta Coeli. **První osídlení** parcely domu Peklo sahá **do období Velké Moravy (9. století)**. Samotný **název domu** dává tušit jeho dřívější funkci pro město a občany, a také podle historického místopisu: zkratka " **tam kde se peklo** ". **Pec na pečení chleba zanikla někdy za husitských válek, její torzo se našlo na horním nádvoří při záchranném archeologickém průzkumu v letech 1999-2000 a 2006**. Byly nalezeny i další zajímavé předměty dokumentující tehdejší život (např. keramická **hračka koníka, bronzové součásti gotického oděvu, kuchyňská keramika**). Průzkum odhalil, že patrně již **v 15. století** mohla být na Pekle v provozu **velká hospoda** (dle hojného kuchyňského odpadu a zlomků skleněných číší). Původní dřevěná zástavba později vyhořela, asi na přelomu 15. a 16. ji nahradila zděná architektura přibližně v podobě, jakou vidíme na Pekle dnes (gotické jádro sklepu). Barokní dům Peklo sloužil jako zájezdní hostinec a v knize "Čtení o starém Tišnově", sepsané Janem Hájkem a vydané v roce 1986 je **opředen pochmurnými pověstmi**. Čerpá ze starých zápisů kronik, ve kterých se píše: " Počátkem 17. století šenkoval v krčmě měšťan nadmíru vážený, zbožný a opatrný, pan **Šimon Pekelník, který se stal dokonce roku 1616 tišnovským rychtářem**. Takovou chválou však již neoplýval jeho **nevdařený potomek**, pro svoji drobnou postavu někdy nazývaný **Pekelníček**, jak nám jej líčí zažloutlé archiválie z počátku 18. století. Tehdy byla krčma Peklo po pravdě řečeno peleš lotrovská, v níž Pekelník a jeho "čerti", jak si sami s oblibou říkávali, totiž "čert" Franta F. a "čert" Johan B., poskytovali úkryt a pohostinství "mordýřům a lotrasům krajem štráfujícím. Dům měl **podzemní únikovou chodbu**, která vycházela v nedaleké chrastině **při úpatí hory Květnice**, takže z domu se dalo nepozorovaně vejít do krčmy a v případě nebezpečí opět z ní uniknout." Ze starých zápisů kronik čerpá také červenové kalendárium Tišnovských novin z roku 2017, ve kterých se píše: „Ve středu 1. června **1707 proběhla v Tišnově poprava** lupičů a vrahů Františka Grünwalda, řečeného **Pekelníka, a Jiřího Kliha alias Búrky...**„, „Samotný dům Peklo patřil od roku 1661 Justině Barbišovské a dále Hořeckým atd. - dle soupisu majitelů Pekla podle gruntovních knih. Potomek či příbuzný Šimona Pekelníka, kterému se přezdívalo Pekelníček, se o století později zapsal do historie Tišnova svým činem, ale jak to tenkrát doopravdy bylo, můžeme spekulovat". Říká nynější majitelka domu paní Hana Rašková. **Dům byl svědkem i bitvy za Prusko-rakouských válek**. Jan Hájek ve Čtení o starém Tišnově píše k události **z 11. července 1866**: "...Onoho pohnutého roku 1866 vzpomněl předklášterský farář ve své farní kronice: „.....křivolaté ulice k starobylému domu "Na peklo". Koně tančí po zadních nohách, od hub jim stříká pěna na zdi nízkých domů, jež vroubí úzkou ulici. Když bitka trvala již nějakou dobu, otevřelo se v poschodí okno a bylo z něho **na bojující Prusy několikrát vystřeleno**. Učinil tak **pánský zahradník Karmazin, který v domě bydlil...**“V roce **1958 byl dům zapsán jako nemovitá kulturní památka v rejstříku ÚSKP při Národním památkovém ústavu**. Objekt je v soukromém vlastnictví a od roku 2018 prochází postupnou památkovou obnovou.

21.a Čím byl Šimon Pekelník v roce 1616?

Právovárečné domy - Na Pernštejně

“V zájezdním hostinci "U hradu Pernštejna", z jehož přehlubokého sklepení **náležitě zaležený mok tak lahodně chutnával**. Této poměrně nedávno zaniklé hospody vzpomíná blaženě ne jeden tišnovský milovník piva.” píše **Jan Hájek ve svém Čtení o starém Tišnově**.

Stojí **na nejstarší ulici v Tišnově a byl svědkem mnoha požárů, nemocí i vojenských šarvátek a bitev**. Jedná se o **barokní právovárečný měšťanský dům č. p. 70**, kde býval hostinec

U hradu Pernštýna, později zkráceně nazvaný Na Pernštýně. V **18. a 19. stol. zde sídlil císařský výběrčí úřad**.

Po zrušení hostince zde měla své místo **fotoslužba a v 90. letech 20. stol. se hostinec obnovil**. Dnes se jmenuje U Palce a je zde i letní zahrádka.

Jméno Na Pernštýně snad souvisí s Pernštejnou a není zcela náhodná, protože jistý Ondřej z Věže měl k Pernštejnům velice blízko. V roce 1496 se Vilém z Pernštejna stal jediným pánem rozlehlé domény Porta coeli (tedy i Tišnova) a roku 1545 se Jan z Pernštejna jmenuje dědičným pánem Tišnovských. Název, jak jej známe „U hradu Pernštejna“ **získal po roce 1597**, kdy jej „s pivovarem a sladovnou, s vařením piva v něm a vystavováním jich i se svobodným šenkem piva, vína s děláním sladu a sumou se všemi požitky jak i jiní výsadní právo, domové právo a svobody toho mají“ zakoupila **vdova po perňštejnském hejtmanovi Mikuláši Kysligovi z Vidolce**.

V domě Na Pernštýně bydlel a působil v **18. stol. chirurg Karel Linhart** z významného tišnovského **rodu lazebníků a chirurgů**.

Třicetiletá válka měla neblahý vliv na Tišnov. V zimě **1621** městečko přepadl a vypálit polský oddíl, od kterého podle abatyše:

“...v ulicích...na 200 lidu zabito...“, mezi nimi i primátor Jiřík Mydlář. V letech **1642 -1645 to byli zase Švédové**, před kterými se Tišnovští dlouhé měsíce skrývali v okolních lesích. V roce 1866 byl **majitelem** hostince Na Pernštejně **měšťan Dvořáček** a tehdy se strhla

11. července další krvavá bitva v rámci války mezi Rakouskem a Pruskem. Jako památka na bitvu byly **donedávna uvězněny pruské kulky** v silných zdech hostince.

Podrobněji o této významné události v historii města pojednává článek PhDr. Josefa Zápala z TN, červenec 2016. Jan Hájek ve Čtení o starém Tišnově k této události píše: “...Onoho pohnutého roku 1866 vzpomněl předklášterský farář ve své farní kronice zajímavým rýmováním: "Eis, Maus, Preus und Scheiss!"

21.b Který úřad sídlil v 18. a 19. století v zájezdním hostinci U hradu Pernštejna?

Dolní rynek – Komenského náměstí

Místo, kde se nacházíme, znali tišnovští měšťané jako **Malé – Dolní – obilní rynek**.

Před 2. světovou válkou bylo pojmenováno **náměstí Palackého** avšak na příkaz německých úřadů se vrátilo k původnímu názvu Dolní náměstí, po nějakou dobu bylo patrně spojeno s Horním náměstím. Po roce **1945** jej známe jako **Komenského náměstí**.

Již před vznikem staroslovanské osady **v 7 či 8. st. n. l. v těchto místech bylo nejstarší osídlení** pod svahem Květnice u tehdejšího 1,6 km dlouhého ramene řeky Svatky.

Původní staroslovanskou ves vzniklou na křižovatce důležitých obchodních cest lze považovat za předchůdce nynějšího města.

Na rynku se odehrával téměř veškerý tehdejší život. Konaly se zde trhy, porážky dobytka a své právovárečné domy měli bohatí měšťané. Rynek rozdělil tehdejší obchodní cestu z Brna na Vysočinu a dál ku Praze přes Libici na ulici Klášterskou a Brněnskou.

Z ulice Nad masnými krámy vedla strouha, ve které stékala voda z Květnice dolů k náhonu. Před masnými krámy proto býval dřevěný mostek, později kamenný osazený roku 1720 sochou sv. Jana Nepomuckého.

22. Co rozdělil rynek?

Tajemství 22.a 49.3494600N, 16.4209650E

Dolní rynek – dům U Jana

K nejpěknějším barokním dům patří **dům U Jana s vysokým volutovým štítem** a fasádou, která je doplněna dvěma **freskami světců (sv. Martina a sv. Jiří)** v rokokových štukových rámech. Pověst praví, že se měl právě v tomto domě **na konci 14. století narodit** přítel mistra Jana Husa, mistr Karlovy univerzity **Šimon z Tišnova**, jehož sgrafito je vyobrazeno na průčelí radnice. **Pamětní deska** na domě, ale připomíná osobnost, **dr. Jana Dvořáčka** (1808-1865), právníka, politika, vlastence a účastníka Slovanského sjezdu v Praze v roce

1848, který byl i velkostatkářem a majitelem panství Maříže u Slavonic. Pocházel z rozvětveného převážně řeznického rodu.

Ve výklenku domu je umístěna socha sv. Jana Nepomuckého pravděpodobně původně stojícího na kamenném mostku z roku 1720 před masnými krámy nad strouhou rozdělující rynek. Nedaleko domu U Jana, jak uvádí gruntovní kniha: „... roku 1576 koupil nad masnými krámy grunt Petr Tomšů...“

22.a Kdo se narodil v domě U Jana ve 14. století?

Tajemství 22.b

49.3493936N, 16.4205694E

Dolní rynek – Korábův dům

Bohatý tišnovský měšťan Šimon Koráb koupil od abatyše kláštera **v roce 1561 Špitální mlýn** (v roce 1504 jmenovaný jako prostřední). Pravděpodobně v té době si **postavil** Šimon Koráb svůj **právovárečný dům na Dolním rynku**. Souvislost s mlýnem a vedle domu stojící sladovnickou hvozdou není zcela jistě pouze náhodná. „Příjmy Korábů byly kromě pronájmů nemovitostí a ze mlýna velmi vysoké. **V dochovaných klenutých prostorách v přízemí Korábova domu vedle pivovarské hvozdny pod Dolním rynkem (Komenského náměstí)** nasvědčuje přítomnosti kupeckých skladů. Dostatek hotovosti umožňoval finanční služby ostatním měšťanům, klášteru a snad i Pernštejnům, což dokládá zápis z roku **1567**, kdy za Šebestiánem Korábem a jeho synem Janem přijeli **15x zástupci poddanského městečka Bystřice nad Pernštejnem a žádali ho o půjčku pro zadluženého Vratislava Pernštejna. Korábové zapůjčili 3 000 zlatých, ze kterých se jim měl vyplácet každoroční vánoční úrok**. Rodina Korábů sehrála i jistou úlohu v obecní samosprávě předbělohorského Tišnova. Vše nasvědčuje, že se jí kolem roku **1600 podařilo získat kontrolu nad celou městskou radou**. Jeho potomci zastávali v Tišnově vysoké posty. **Synové Šimona Korába propojili majetky sňatkem**. Jiřík Koráb získal díky sňatku s dcerou Mikuláše Cymbálka, mající i dům koupený “podli rathausu” jeho otcem Štěpánem Cymbálem, velký majetek. K domu v roce 1603 patřilo několik nemovitostí, téměř 1 000 hřiven v hotovosti, a další:” klinoty, nádobí cínové a šaty pernatý a truhelný”. Význam rodiny v historii Tišnova byl velký, neboť jméno ulice Koráb se zde zachovalo téměř čtyři sta let. Po masakru v roce 1620 se z písemných pramenů postupně vytrácela jména starých tišnovských rodů a vytratilo se i jméno rodiny Korábů, která pravděpodobně **vymřela po mužské linii krátce po roce 1620** Šebestiánovým vnukem Václavem Korábem“ píše se v knize Tišnov, str 312. **Vedle** Korábova domu si v 16. stol. v roce **1587 koupila** na Klášterské ulici **grunt vdova** po někdejší hejtmanovi perňštejnského panství Mikuláši Kytlicovi z Rudolce, Estera Jankovská z Vlašimi. V první polovině **18. stol. dům koupil** od úředníka zemských desek Jiřího Františka Nablingela, hejtman říčanského panství Kouniců, urozený **pán Michal Josef Khünl**. Později zde bydleli **tišnovští židé**. Ve 20. stol. zde v přízemí byla „**rybárna**“, která využívala klenutých sklepů, možná je zde i spojitost s haltýři a rybami u Panského domu. Kdo ví? **Ve 2. pol. 20.stol.** v domě měla rodina Příbramských **obchod s potravinami**. V Korábově domě - později židovském domě je nyní Restaurace sklep v její nejspodnější části je zachovaná **židovská lázeň - mikve**. V roce **2001** byla na boční stěně restaurace za účasti starosty města Tišnova a izraelské velvyslankyně Erelly Hadarové odhalena **pamětní deska obětem holocaustu**. Deska s vyobrazením sedmiramenného svícnu nese český a hebrejský nápis Občané Tišnova obětem holocaustu.

Dolní rynek – Panský dům č. p. 103

„... Majitel tehdy soukromého panského domu, bohatý **tišnovský měšťan Jan Ludvík**, využíval vodu ze strouhy, která tekla z ulice nad masnými krámy k plnění haltýřů neboli **sádek na ryby - pod domem**. Potok jasně odděloval prostranství při Klášterské ulici od Dolního - Obilního rynku“.

Panský dům se připomíná již **v 17. století**. Měl v **poschodí velký sál**, který před postavením sokolovny byl **místem pro setkávání a centrem společenského života v Tišnově**. Dokladem toho je i zpráva z 21. ledna **1866**, kdy zde uspořádal **Slovanský spolek Květnice první společenský ples**.

Panský dům byl rovněž **svědkem krvavých bojů v červenci 1866**, kdy se městem prohnala Rakousko - Pruská bitva. Jan Hájek ve Čtení o starém Tišnově uvádí: „.... Bitka zuří dále širokou ulicí až k masným krámům a Panskému domu i na malém náměstí...Pojednou obklíčilo několik Prajzů **rytmistra Knesebeka** a on klesá pozpátku s koně zasažen dvěma sečnými ranami. Naráží hlavou na kámen a zůstává omráčen ležet. Když boj ustával, přiběhl souseď Zenotti a s pomocí přítele Křivánka odnesli rytmistra **do stáje Panského domu**.“

V průběhu času dům změnil několikrát majitele, ve druhé polovině 20. století zde měla svůj obchod s potravinami a mlékárnou rodina Štěrbova.

22.c Kdy a koho ukryl Zenotti a Křivánek do stáje Panského domu?

Tajemství 23. 49.3493522N, 16.4213192E

Masné krámy – Dvořáčkova ulice – ulice Na Tržišti

Na dolním rynku se také odehrávaly **porážky dobytka**, jejichž maso se potom **prodávalo na trhu** a kůže zpracovávali koželuhové a jircháři, kteří měli své dílny nedaleko. **Na tomto místě byly později postaveny masné krámy** a ulice nad nimi dnes Dvořáčkova (pojmenovaná po Janu Dvořáčkovi) se jmenovala Nad masnými krámy. Tehdy po ní stékala ve strouze voda z Květnice a byl před nimi postaven dřevěný mostek a roce 1720, již na kamenném a nechal tišnovský měšťan Ondřej Růžička postavit sochu Jana Nepomuckého, (dnes je pravděpodobně táž socha umístěna ve výklenku v domě U Jana) o rok později byl v horní části rynku postaven mariánský sloup. Na prostranství **před masnými krámy stávaly od roku 1804 Tišnovské štelvógný neboli dostavníky**, které zajišťovaly poštovní spojení Tišnova s Brnem.

Ulice Nad masnými krámy = ulice Dvořáčkova, slepičí řádek = ulice Na Tržišti = ulice Ráboňova

Dvořáčkova ulice se **jmenuje po dr. Janu Dvořáčkovi**, který byl právník, politik, vlastenec a účastník Slovanského sjezdu v Praze v roce 1848. Dříve se jmenovala Nad masnými krámy. V době od roku **1904 pošta sídlila v domě č. 316** na Dvořáčkově ulici (bývalý Snášelův dům za spořitelnou). Do domu č. p. 316 se v roce **1991 přestěhovala ZUŠ**, která dříve sídlila jako LŠU – „Liduška“ v bývalé chlapecké měšťanské škole na Bezručově – dříve Školní ulici a budově nynějšího MěÚ (hejtmanství, okresu Tišnov, později zde sídlila i VB). Původní název však měla Hudební škola a od poválečných let sídlila ve škole na Smíškově ulici. **Za 2. světové války** byl v domě také **pracovní úřad**, kde pracovala **Boženka Škrabálková**, která padělala pracovní knížky pro účastníky zapojené do odboje a partyzány Třetí československé úderné rotý. Získávala pro ně také materiální pomoc a informace. Při zatýkání v únoru 1945 si Gestapo přišlo i pro ni. Spolu s dalšími účastníky odboje byla následně transportována do Mauthausenu, kde 10. dubna 1945 zemřela.

V roce **1975 podleho 15 horních domů z Dvořáčkovy ulice demoličnímu záměru totalitní doby** a místo nich byla postavena ZŠ 28. října.

Ulice Ráboňova – dříve Na tržišti neboli slepičí řádek, byla **rozšířením trhového místa** a prodávala se zde převážně drůbež a jiné drobné zboží. V jednom ze zápisů se dozvídáme: „...v pondělí 28. října 1918 bylo v Tišnově obyčejným trhovým dnem, ovšem trhovci zde nebyli, jen na „slepičím řádku“ v Ráboňově ulici byla babka, která nabízela podzimní houby...“

23. Co stávalo před masnými krámy a kdy byly zbourány domy na Dvořáčkově ulici?

Spořitelna

Spořitelna města Tišnova **nejprve úřadovala v přízemí staré radnice**. O vznik spořitelny usilovala především hospodářsky silná německá část obyvatelstva. Starosta Hansel v roce **1874**, kdy zasedalo v Tišnově obecní zastupitelstvo, **přednesl návrh na zřízení spořitelny**. Návrh byl odsouhlasen a po dalších úředních krocích **zahájila spořitelna svoji činnost 1. října 1875**. Prameny uvádí, že spořitelna vznikla i z iniciativy okresního soudce

Petra Sekory.

Od 1933 do 1992 spořitelna fungovala ve funkcionalistické budově a stojí na místě masných krámů a hotelu U Zlatého jelena od roku 1933.

Byla postavena pro **Spořitelnu města Tišnova** podle plánů **architektů B. Fuchse a Jindřich a Kumpošta ve funkcionalistickém stylu, je státem chráněnou kulturní památkou.**

Majetkovým převodem se však budova dostala ze státu na tehdejší Oblastní podnik služeb, který jí prodal Komerční bance.

Ta ji nechala opravit a interiér upravila dle své potřeby. Tím se ale výrazně změnil původní stav jejího vybavení. **Česká spořitelna** od roku **1992 sídlí v domě č. p. 121** na Komenského náměstí, ve kterém bylo v 80. letech 20. století hračkářství.

24. Ve kterém roce zahájila svoji činnost Spořitelna města Tišnova?

Mariánský sloup Panny Marie

V roce 1721 měšťanská obec zbudovala Na Dolním náměstí mariánský sloup s pěti sochami světců – sv. Josefa, sv. Šebestiána, Sv. Rocha, sv. Floriána a sv. Václava.

Nynější Mariánský sloup zde stojí od roku 1863, a to na místě staršího barokního sloupu a barokní sochy Piety, která je nyní u kostela sv. Václava.

U sloupu ve druhé pol. 18 stol. každou sobotu kolem čtvrté hodiny odpolední zpíval dětský sbor loretánské litanie a další písně, jak vyplývá ze zápisů tišnovského kantora Václava Karmáška.

Mariánský sloup z kamene navrhl **sochař Josef Břenek k příležitosti 1000 letého výročí příchodu věrozvěstů Cyrila (Konstantina) a Metoděje na Moravu** v roce 863. Statue (po tišnovsku štátva) je ozdobena sochami:

Na sloupu, na podnoži ve tvaru zeměkoule obtočené hadem stojí **socha Immaculata** (Madony).

Na nárožních pilířích stojí socha **sv. Cyrila** (v levé ruce drží hůl s křížem a v náručí přidržuje zavřenou knihu), **sv. Metoděje** (stojí na hlavě ďábla, je oděn do kněžského roucha, na hlavě má mitru, v levé ruce drží desku písma a hůl), **sv. Václava** (má na sobě knížecí roucho se splývajícím řetězem na hrudi, pravici drží žerd' praporce, levici má poodtaženu od těla, opírá se o štít s reliéfem orlice, na hlavě má knížecí korunu) a **sv. Floriána** (v šatu římského vojína, pravice drží vědro s vodou, kterou leje na hořící dům, na hlavě má vojenskou přilbu s chocholem).

Ve skále je postavička **sv. Rozálie**.

Nápisy na všech čtyřech stranách obsahují chronogram s letopočtem 1863 na severní straně: „**K poctě Panny Marie a drahých patronů postavila obec Tišnovská (1863)**“, na jižní straně: „**Tisíctý rok úvodu Zákona křesťanského celé krajině Moravské a České (1863)**“, na východní straně: „**K této stavbě přispěli P.T. Gabriela abatyše Mařidodská co patronka též i farníci zbožní (1863)**“.

25. Kdo je autorem návrhu mariánského sloupu?

25.a Kteří světci mají na mariánském sloupu své sochy?

Taberna – Hotel Květnice

Nestarší **zájezdní krčmou v Tišnově** byla „**Taberna**“ či „**Taberna U Drbalů**“.

V sousedství bylo **Mánkovo řeznictví** a ve dvoře „**šlachta**“ – jatka.

Stávala **v místech nynějšího hotelu Květnice**. Taberna nebo taverna se říkávalo krčmám, které již odpradávná sloužily cizím kupcům na tehdejších obchodních cestách. Jelikož se **na rynku pořádaly různé trhy byla krčma samozřejmostí**. Majitelé taberen většinou také **směňovali peníze a vybírali poplatky a cla**. V Tišnově poplatky vybírali po založení

kláštera pro abatyši. Z taberen se stávaly později rychty. Možná i tišnovská rychta nedaleko Korábova mlýna měla svůj úkol. Kdo ví?

Taberna **byla v roce 1908 zbořena** a na jejím místě v roce **1909 byla postavena** budova, jak ji známe dnes. **Kontribučenská záložna nechala postavit secesní budovu** na Horním náměstí, měla zde **své sídlo** a budova sloužila **zároveň jako hotel s restaurací zvaný „Záložna“**. V roce **1918** přebrala budovu agrární strana a sídlilo, proto se jí později říkalo „**Agrárna**“, „**Na agrárně**“. Od roku **1927 do 1937** se jmenoval **Hotel Franke** podle svého nájemce pana Antonína Franke. Slávu tehdejšího lázeňského města s významnými jmény dokládá hotelová kniha. Dalšími **nájemci byly E. Dubanský** a od roku **1948 Karel Vachek**. **V padesátých letech byl** provoz restaurace a hotelu **zrušen** a budova **byla sídlem politických a společenských organizací okresu Tišnov** (Komunistické strany Československa (KSČ), Svazu československo-sovětského přátelství (SČSP) a jiných společenských organizací). Protože město začalo brzy postrádat vhodný objekt k ubytování hostů, bylo **rozhodnuto vrátit budovu dřívějším účelům a opravit ji**.

V roce **1959**, u příležitosti oslav 700 let města Tišnova, byl **hotel s restaurací znovu otevřen**. V prosinci roku 1978 byla provozovatelem „**RaJ Brno-venkov**“ zahájena rozsáhlejší přestavba budovy, která skončila v říjnu 1981, další proběhla 1994, po kompletní rekonstrukci byl znovu otevřen hotel Květnice. Novým provozovatelem se stala akciová společnost Ekostavby. Poslední opravou hotelu byla v roce 2018 oprava fasády, jelikož se památkově chráněná využilo město na spolufinancování z dotace od Ministerstva kultury ČR. **V současné době je hotel zavřený.**

26. Jaká jména měl Hotel Květnice?

Horní Rynek – Náměstí Komenského

Z rynku vybíhá ulice nahoru, která se jmenuje Kukýrna, je pojmenována podle dřevěné obecní hlásky. Rynek vznikl brzo po založení městečka, jako nutné rozšíření místa pro konání trhů.

Původně se mu říkalo **Horní neboli Velké - koňské rynek**. V roce **1892** bylo pojmenováno po **J. A. Komenském**. Pravděpodobně byl po určitou dobu spojen s Dolním náměstím a jmenovalo se náměstí Palackého.

Po **2. světové válce** neslo jméno **náměstí Dr. Edvarda Beneše**, druhého československého prezidenta, avšak v roce **1950** bylo přejmenováno na **Stalingradské náměstí**. Od roku **1961** se hlavní tišnovské náměstí jmenuje **náměstí Míru**.

Významné události:

1416 - dosáhl Tišnov významného ekonomického privilegia, kdy král **Václav IV.** udělil „obyvatelům a vší obci městečka Tišnova, věrným našim milým“ **osmidenní výroční trh**. Mezi lety **1453 a 1523** město obdrželo privilegium na konání **druhého výročního trhu**. **1537** udělil **král Ferdinand I.** Tišnovu povolení konat **třetí osmidenní výroční trh**. **1809** se uskutečnila na tišnovském rynku **vojenská přehlídka („mustruň“)** zemské domobrany jako akt protinapoleonského státního vlastenectví. **1928** navštívil Tišnov **prezident Československé republiky Tomáš Garrigue Masaryk**. Návštěva Tišnova se uskutečnila v době jeho letního pobytu v Židlochovicích a byla součástí cesty na Horácko. **1933** proběhlo na tišnovském **náměstí shromáždění sokolů**, kteří před radnicí manifestovali svoji pohotovost.

27. Kdy se jmenovalo náměstí Míru náměstí Dr. Edvarda Beneše?

Radnice

Městečko je doloženo už **ve 13. století**. Městem byl Tišnov pravděpodobně od 10. července 1788. Už jako městečko užíval nejpozději **od 16. stol znak lva**, někdy s korunou jindy bez ní a podobně někdy s jedním ocasem a jindy se dvěma. Na malbě z 18. století v archivu města Brna od Hofferiana má **lev korunu, dva ocasy a v pravé tlapě zlatou lilii**. Jde patrně o symbol cisterciáckého řádu, který se však v tlapě objevuje jen přechodně. Tento znak je malován s bílým lvem na zeleném štítě. Barva se však považuje jen jako vybledlá modrá barva. **Právo užívání znaku** městu potvrdilo v roce **1908** rakouské ministerstvo vnitra, a to se zlatým dvouocasým lvem na modrém štítě. Ministerstvo jej v duchu dobové módy ozdobnou obrubou a zděnou korunou, tak jak jej známe dodnes.

TAJEMSTVÍ 28.

Radnice města neboli dům radní - rathaus

Stejně jako kostel patří radnice k **nejstarším stavbám** v Tišnově, i když v poněkud jiné podobě. **První sídlo správy** ve městě bylo jistě postaveno ze **dřeva, hlíny nebo kamene** spojovaného hliněným pojivem a scházel se v něm již **od 14. stol. rychtář a dvanáctičlenný sbor přísazných občanů**. Nejstarším rychtářem byl jakýsi Vítek. **Od poloviny 16. stol.** se mluví v gruntovních knihách již **o rathausu**. Rathaus **mnohokrát vyhořel** při požárech města a byl opraven. **První vyobrazení vůbec je z roku 1728 na Vokounově Vedutě městečka Tišnova, kláštera Porta coeli a vsi Předklášteří**. Podle nepřímých zmínek byl v 80. letech 16. století dokončen opět **nový rathaus** na Horním tzv. "Koňským - velkým rynku" tentokrát v renesanční podobě. Roku **1771** byla tedy radnice vystavěná celá **z kamene**. V roce 1788 byl v Tišnově zřízen regulovaný magistrát a město začala spravovat městská rada v čele s primátorem, později vedl město místo primátora Purkmistr.

Tišnov postihly během krátké doby další **požáry, a to v letech 1805, 1821 a 1822**. Velkou ztrátou pro budoucí generace bylo především **zničení cenných písemností a radnici** i ve farním archivu.

Roku **1898** převzal Tišnov do své správy **okresní muzeum** a byla mu přidělena jedna **místnost na radnici**.

Architekta Vladimíra Fischera tehdejší **starosta František Müller roku 1903** pověřil výstavbou obecné a dívčí školy na dnešní Riegrově ulici a ten starosty **přesvědčil o nutnosti přestavby renesanční radnice z roku 1771**.

Byl vybrán projekt, stará radnice se roku **1905 zbourala** a již v roce **1906 stála nová**. Původní **kamenný erb z průčelí** staré radnice byl zachován a je nyní uložen **v Podhoráckém muzeu**.

Fasádu nové radnice nechali tišnovští radní vyzdobit sgrafita Jana Köhlera, která vyjadřují dějiny města. Tematicky **nejstarší sgrafito** zachycuje univerzitního mistra z doby husitské **Šimona z Tišnova**. **Druhé sgrafito** zobrazuje **abatyši kláštera Porta coeli Barboru Konickou ze Švábenic**, jak dne 18. dubna 1554 daruje Tišnovu městská privilegia.

Třetí ze sgrafit ukazuje pověst o nešťastném **24. prosinci 1620**, kdy polští žoldnéři, kteří se vraceli z bitvy na Bílé hoře pobili představitele městečka v čele s primátorem Jiříkem Mydlářem. Nápis „**Květnice hora, Besének voda, dražší než celá Morava**“ je umístěn u krumpáče horníka v dolní části jednoho jako jednoho z tradičních zaměstnání, dále je zde sgrafito cechovnictví a rolnictví.

Na východní straně radniční budovy byl vyryt nápis: “ **Tento dům ať potrvá do konce světa, Tišnováci zůstanou po něm čtyři léta.**”

První jednání obecního zastupitelstva **v nové radnici** proběhlo v září **1906**. Téměř poklidná doba, za které vniklo mnoho nových staveb a modernizací však trvala pouze do začátku 2. světové války. V červnu roku **1943** bylo rozhodnutím úřadujícího moravskoslezského zemského prezidenta Karla Schwabeho **rozpuštěno městské zastupitelstvo** v Tišnově a o devět dní později pak správu města převzal vládní komisař. **Po válce** na radnici sídlil **Místní národní výbor**, který v roce **1964** usnesením Jihomoravského krajského národního výboru změnil status na **Městský národní výbor** v Tišnově. **Po sametové revoluci v roce 1989, je užíváno názvu Městský úřad Tišnov**. V roce **2000** bylo okno v hlavní chodbě radnice nahrazeno **vitráží** a v roce **2003** byla jako součást Václavských hodů slavnostně **otevřena přístavba tišnovské radnice**.

28. Kdo a kdy potvrdil městu Tišnov užívat znak dvouocasého lva na modrém štítě?

28.a Co a kdy darovala abatyše kláštera Barbora Konická Tišnovu?

Kašny

Od kdy jsou v Tišnově kašny není doloženo. Kronikář Jan Hájek uvádí, že **od nepaměti**. Avšak Nejstarší vodovodní potrubí bylo určeno pro klášter Porta coeli již v roce 1539, protože v urbáři klášter tišnovského se píše“ Poddaní z Tišnova jsou povinni každoročně na trouby vodní, co potřebí do kláštera, dáti nasekati....“**Původní kašny byly dřevěné**, jejich bednění propouštělo vodu a kašny “**....svinily celé horní rynek...**”jak je uváděno v zápisech. Kašny byly **v Tišnově tři**. Na **nejstarší kamenné Na Kukýrně** je uveden

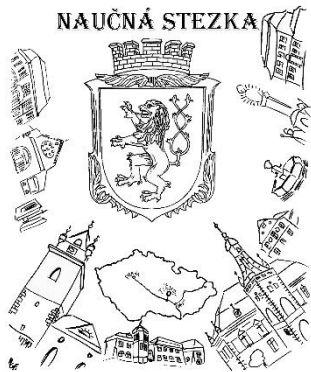
letopočet **1714**. Na Kukýrně se do kašny přiváděla voda troubami z farského pole pod Květnicí tzv. farským vodovodem, napájela se jím také studánka u Crhových (zbytek studánky byl u pomníku padlých na nám. 28. října.), u bývalých masných krámů (dnes pod Komerční bankou) a u statue P. Marie na dnešním nám. Komenského. Farský vodovod byl roku 1860 obnoven a v roce 1892 rozšířen dál do města. Napájely jím další čtyři studánky ve městě. V suchých létech však voda nebyla a tak ze zápisu z roku 1756 :, že “v žádné kašni voda není” nařídil primátor radnímu Maxi Šimonovi a Janu Růžičkovi, aby stav zkontrolovali a vodákovi, synovi se přísně nařídilo “aby na všechny způsoby zvizitýrovali studánku, ze kteréj po troubách do kašni voda se vede, a zdali tam voda v té studánce jest. Přitom skrze všecky trouby, kde se voda ztratila, vyšetřili a náležitá zpráva se počestnému ouřadu dala..”

Druhá kašna původní dřevěná kašna **byla před domem č. p. 24 v horní části Horního náměstí** (před poliklinikou – okresním soudem – odbornou školou živnostenskou). Od poloviny **19. stol.** ji nahradila cenná **barokní kašna**, kterou město levně **koupilo** a původně se nacházela **v Brně na Zelném rynku** (na místě dnešního Parnasu). O všem v roce **1936** byla kašna **odstraněna**, aby nebránila pěším na chodníku. Byla sice uschována s úmyslem ji instalovat později na jiné místo, avšak **v 50. letech 20. stol.**, kdy totalitní doba nepřála historii a město přišlo o mnoho cenných památek, **byly díly rozbity a použity jako stavební materiál pro základy rodinného domu**.

Postavení třetí kamenné kašny na náměstí bylo na zakázku radnice zadáno v roce **1855 kameníku Josefu Pelánovi**. Při rekonstrukci rakousko-pruské bitky roku **1992 kašna pukla** a voda se vyvalila mezi lidi na náměstí. **Opravená** se dostala na své místo v roce **1995**. Další restaurátorský zásah byl v **2013**, kdy byla provedena **konzervace kašny a litinových prvků** a pískovcová váza po očištění barevně retušována. O Kašně je i jedna pověst, ale tu si můžete přečíst pod QR kódem.

29. Za kterého roku je kašna na náměstí Míru?

Pecírek - Okresní soud - pošta – č. p. 22

V roce 1850 se Tišnov stal centrem státní správy. Novému úřadu bylo třeba zajistit budovu, a to nejlépe na Horním rynku. Bylo rozhodnuto, že **město koupí dům** č. p. 22. Ten byl v roce **1674** veden v gruntovní knize jako „pustina“. **Ve druhé pol. 18. st.** v něm hospodařila **rodina Chrlických** a poté **sládek Josef Pettera**. V době, kdy se Tišnov stal centrem správy město tento velký právovárečný dům na Horním rynku od Pettery koupilo za 8 300 zlatých. Z předklášterského „zámku“ kláštera **sem byly přesunuty úřady a z chlévů se stala šatlava** pro zloděje, kteří kradli na trzích. Budově se říkalo „**Pecírek**“ (zkomolením německého výrazu Bezirk – oblast, okrsek, správní obvod). V době rakousko – pruské války byl **10. červenec 1866 posledním dnem úředním**. Téhož dne poděloval také "pán nad arestanty", profous Pokorný, na "Pecírku" některé bojechtivé sousedy starými "kvéry", které přísnost zákona pobrala za předešlá léta četným "raubšicům" z lesů deblínských a lomnických. **Po nové správní reformě v roce 1868 zůstala v Tišnově pouze soudní správa a sídlo okresního soudu v domě „Pecírek“.** **Dům byl z na konci 20. let 20. století zbourán a na jeho místě byla postavena nová budova okresního soudu, věznice a pošty.** Do prvního patra budovy se nastěhovali tehdejší zaměstnanci s rodinami. Sídliila zde **Justiční správě československého státu.** V nové budově se začalo úřadovat v roce **1929.** V poválečných letech v Tišnově úřadoval v těchto prostorách **Okresní lidový soud a Okresní oddělení ministerstva vnitra.** **V 60. letech 20. století získalo prostory v bývalém „Pecírku“ po okresním soudu Zemědělské odborné učiliště.**

Pošta obecně **byla v Tišnově od roku 1840.** Nejprve jako **sběrna dopisů při „Lékárně u nejsvětější Trojice“** patřící Georgu Johannu Holzknichtovi. Lékárna byla tehdy v domě **č. 70.** Dům byl později známý jako hostinec **Na Pernštejně**, dnes je tu Café U Palce. Lékárna i s poštou se v roce **1856 přestěhovaly do domu č. 123,** v němž je lékárna dodnes. Pošta zajišťovala také od roku 1872 telegrafní stanici. V době od roku **1904 pošta sídlila v domě č. 316** na Dvořáčkově ulici (bývalý Snášelův dům za spořitelnou, dnešní sídlo ZUŠ). A telefonní ústředna pro spojení mezi Brnem a Tišnovem byla na zdejší poště zřízena v roce 1907. Pošta se od lékárny **oddělila až v roce 1902.** Prvním působištěm **samostatné pošty** byly prostory **hotelu U České koruna** u současného nádraží. **Dnešní sídlo pošty je tedy až z roku 1929,** kdy byla postavena nová budova společně s okresním soudem.

30. Kterému domu se v Tišnově říkalo Pecírek?

30.a Od kterého roku sídlí pošta na dnešním místě?

Zemědělská škola – poliklinika č. p. 24

Živnostenská škola pokračovací neboli Odborná škola živnostenská byla založena roku **1893** a v polovině **30. let 20. století dostala budovu** na **náměstí** (dnes poliklinika) pod hejtmanstvím (nyní MěÚ). Dnes je jejím pokračovatelem odborné zemědělské učiliště založené v roce 1960 v budově bývalého okresního soudu „Pecírku“ na náměstí. Léta **1885 - 1920** byla pro město **významná v historii místního školství**. JUDr. Šílený se tehdy pokusil získat pro naše město nějakou odbornou školu, uvažoval o škole keramické nebo

košíkářské, avšak po jeho odchodu do Brna nebyl záměr realizován. V roce **1893 - 1894** však v Tišnově vznikla **Zimní hospodářská škola** – Živnostenská pokračovací škola velmi důležitá při vzdělání rolnického dorostu a svou úroveň si právem zasloužila dobrý ohlas v širokém kraji. Její význam spočíval hlavně v tom, že přispěla k prosazování **nových metod při práci na polích i pěstování dobytka**. Škola od roku 1896 sídlila na **rohu Riegrovy ulice a ulice Na Hrádku**. V době, kdy měla škola svůj největší rozvoj, byla **postavena na Horním náměstí, nová budova** podle projektu **architekta Žáčka v roce 1933** (dnes poliklinika) a byly zde další **učebny pro Odborné školy živnostenské**. Nová budova na Horním náměstí (dnes poliklinika) podle projektu architekta Žáčka byla pro škola dokončena v roce 1933 a **od pol. 30. let do 60. let 20. st.** zde působila. Potom dostala budovu po Okresním lidovém soudu a Okresním oddělení ministerstva vnitra na místě bývalého Pecírku. Na tradici zemědělského školství v Tišnově navázalo nové Zemědělské odborné učiliště, a to již v roce 1960. Původní budovu školy na Riegrově ulici využívá od roku 1977 gymnázium.

Dnešní **poliklinika neboli tehdejší poliklinika Okresního ústavu národního zdraví - OÚNZ vznikla v 50. letech 20. st.** přebudováním někdejší zemědělské školy. U zrodu poliklinika stál tehdy MUDr. Stanislav Sedláček.

V roce **1991** došlo k rozdělení někdejšího Okresního ústavu národního zdraví Brno-venkov na šest nástupnických organizací, z nichž se jednou stala **Nemocnice s poliklinikou Tišnov**. Do této organizace byla kromě nemocnice a polikliniky v Tišnově zařazena i poliklinika v Kuřimi. Do konce listopadu 1991 pak likvidační komise řešila majetkové záležitosti vyplývající z převodu na jednotlivá nově vzniklá zařízení.

31. Kdo je autorem projektu budovy Odborné školy živnostenské a ve kterém roce byla postavena?

Tajemství 32. 49.3500883N, 16.4241528E

Hejtmanství, LŠU, VB, MěÚ

V letech **1855 - 1869** byl krátce Tišnov **politickým okresem**. Soudní okres Tišnov se **po čase vydělil** z politického okresu Brno-okolí a v roce **1896 se Tišnov i sídlem okresního hejtmanství v rámci rakousko-uherské monarchie**. Pro **nově vzniklé hejtmanství** bylo třeba **najít vhodné místo**. Takové město našlo **na zbourané parcele po domu s č. p. 25 na rohu Horní náměstí** u právě vznikající Riegrovy ulice. Na druhém konci parcely již byla

v roce 1893 postavena nová útulna pro chudé – chudobinec a uprostřed bude v roce 1904 postavena měšťanská dívčí škola.

V tuto chvíli si připomeňme významného tišnovského rodáka, továrníka a starostu Františka Müllera, neboť jeho zásluhou se od roku 1893 začal Tišnov z městečka vesnického rázu přeměňovat na „moderní“ město s klimatickými lázněmi, novými vydlážděnými ulicemi, vilami, novou sokolovnou, přestavěnou radnicí, založením hospodářské školy a postavení hejtmanství a mnoha dalšího. Než byla budova v letech **1895 - 1896 postavena**, mělo hejtmanství krátce své sídlo v budově chudobince. Pro hejtmanství město postavilo na zmíněném pozemku **zcela novou reprezentativní budovu**. **Prvním okresním hejtmanem byl Alois Jelínek**, hejtmanství zastával až do roku 1913. Stav z monarchie byl převzat i po vzniku republiky, pak došlo k **přejmenování hejtmanství na okresní správu politickou roku 1919 a na okresní úřad roku 1927**. Okres Tišnov byl zrušen za Protektorátu Čechy a Morava 28. května 1942 a s výjimkou válečného období 1942–45 existoval tišnovský okres až do správní reformy v roce **1960**.

Po zrušení okresu v Tišnově byly do budovy **přesunuty prostory Hudební školy** ze školy na Smíškové ulici na začátku 60. let 20. století do tří místností tohoto úřadu. Později byly prostory **Lidové školy umění** školy rozšířeny na celé poschodí a upraveny pro výuku, včetně nového sálu na vystoupení. V roce 1991 se již Základní umělecká škola přestěhovala na Dvořáčkovu ulici, kde kdysi sídlila pošta.

V domě též měla svoje **sídlo veřejná bezpečnost**. **Dnes patří celá budova Městskému úřadu v Tišnově.**

32. Kdy bylo postaveno hejtmanství a kdo byl prvním okresním hejtmanem?

Měšťanská dívčí škola, ZŠ Riegrova

Zemská školní rada roku **1903** povolila založení **měšťanské dívčí školy**. Před tím byla ve společné budově na Bezručově ulici s chlapeckou školou.

Ve školním roce 1903/04 byla otevřena 1. třída dívčí měšťanské školy v Tišnově. V městské kronice se o tom píše: “ **Obec měla postavití buď novou školu, nebo adaptovati obecní dům č. p. 24. Protože rozpočet postavení nové školy činil 86 000 korun, kdežto adaptace domu č. p. 24 činila 110 000 korun, rozhodl výbor postavití školu novou v zahradě domu č. p. 25 vedle hejtmánství na Riegrově třídě.**”

Budova je z roku **1906**, byla postavena podle plánů **architekta Františka Valenty** z Brna pro **dívčí měšťanskou a obecnou školu**, **přístavba západního křídla byla uskutečněna v roce 1934** podle projektu **architekta Bohuslava Fuchse**.

Od roku **1948** byla přeměněna na **jednotnou školu druhého stupně s národní a střední školou**. Do roku 1953 v budově kromě dívčí měšťanské školy sídlila škola obecná. **Základní škola Riegrova** (další jména ulice byla Masarykova a Gottwaldova) **vznikla po druhé světové válce** v nejméně poškozené budově měšťanské dívčí školy s tím, že **část bude sloužit pro kanceláře Okresního národního výboru** sídlícího v Tišnově. Následná **školská reforma** v roce 1953 školu **spojila s místním gymnáziem do jedenáctileté střední školy**. Školský zákon roku **1960 zavedl devítiletou povinnou docházku, proto se obě školy zase rozdělily**. Školský zákon roku **1960 zavedl devítiletou povinnou docházku, proto se obě školy zase rozdělily**. Škola se jmenovala **ZDŠ (Základní devítiletá škola) Gottwaldova**.

V dalších letech přibývalo žáků a muselo se vyučovat na dvě směny. Nastala opět změna a byla zavedena docházka osmiletá. Dnešní „Husákovy děti“ tedy chodily do **Základní školy Gottwaldova**, která se po Sametové revoluci v roce 1989 přejmenovala na **Základní školu Riegrova**. Ve středu 30. června **1993** byla **zrušena Základní škola na Riegrově ulici**. Po roce 1993 se ve školní budově odehrávala výuka některých dalších tišnovských škol, potýkajících se s nedostatkem učeben. Děje se tak dodnes, sídlí tu například třídy nižšího gymnázia, část oborů základní umělecké školy, komunitní základní škola ZaHRAda nebo Středisko volného času Inspiro.

33. Jaký byl rozpočet na postavení dívčí měšťanky?

33.a Kdo je autorem plánů školy z roku 1906?

33.b Kdo vyprojektoval přístavbu západního křídla školy?

